

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ :
สัมพันธ์ บท ผู้คน และสังคมชาวใต้
Southern Thai's Ancient Teaching Literature:
Intertextuality, People, and Society

พัชลินจ์ จินนุ่น¹ | Phatchalin Jeenoon

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา “วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธ์ บท ผู้คน และสังคมชาวใต้” ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณมีเนื้อหาส่วนใหญ่สัมพันธ์กับวรรณกรรมคำสอนภาคกลาง ตั้งแต่การตั้งชื่อเรื่อง การเรียบเรียงเนื้อหา คำสอน และสาระคำสอน ต่างกันที่รายละเอียดปลีกย่อย ด้านการใช้คำและความในบางวรรคและบางบท อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมคำสอนกลุ่มนี้ได้สะท้อนให้เห็นความคิด ความเชื่อของชาวใต้ต่อเรื่องนรกสวรรค์ และการไปนิพพานอย่างชัดเจน มีนัยในการใช้วิถีแห่งพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการปกครองคนหรือควบคุมสังคม ชาวใต้ยังมีคตินิยมทางสังคมเรื่องการวางตนที่ต้อง “สมหญิง สมชาย สมวัย” โดยสอนกันตั้งแต่เด็ก หนุ่มสาว กระทั่งมีครอบครัว ทั้งให้ความสำคัญกับการคบหาคน โดยสอนให้พิจารณาอย่างถึงรากถึงแก่นและสอนอย่างเข้มข้นเพื่อมิให้ตกหลุมพรางของคนชั่ว ตลอดจนยึดโยงความสัมพันธ์ของคนตามระบบศักดินาและอำนาจ ตั้งแต่ความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับขุนนาง ความสัมพันธ์ระหว่างขุนนางกับข้าทาสในเรือนเบี้ย และความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง โดยเน้นสอนผู้หญิงมากเป็นพิเศษ ให้มีภาพลักษณ์

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ที่สำรวจ เชื้อพืง เก็บตัว และรักษาศีลข้อที่สามอย่างเคร่งครัด การจัดความสัมพันธ์นี้ส่วนหนึ่งเพื่อเอื้อต่อระบบการเมืองการปกครองของรัฐ ส่วนกลาง และท้องถิ่น ส่วนหนึ่งมาจากฐานคิดวาทกรรมชายเป็นใหญ่ อีกส่วนหนึ่งเพื่อให้เกิดสวัสดิภาพในการดำเนินชีวิตท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมในภาคใต้

คำสำคัญ : วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ สัมพันธบท ผู้คน สังคมชาวใต้

Abstract

This article aimed to study "Southern Thai's Ancient Teaching Literature: Intertextuality, People, and Society". The study found some connection between parts of the Southern Thai's ancient teaching literature and Central Thai's literature which could be ranged from teaching titles, teaching compilation, and teaching essence, while some minor differences of wording on paragraphs and chapters also could be found. This group of literature reflected thoughts and beliefs of the ancient Southerner on the issue of heaven, hell, and nirvana, representing the use of Buddhist disciplines as a tool for governing people and controlling society. It is also found that the ancient Southerner determined some social conducts on "age and sexuality" which were taught to the young and the old. Also, there were some teachings about fellowship, focusing on deep and intense consideration of how to avoid bad people's traps. These feudal teachings were represented through relationships between the king and noblemen, master and servant, and also men and women. It was highly emphasized on the issue of women to retain good conduct, to obey, to be introvert, and to be abstain from sexual misconduct. The teaching literature is kind of relationship management, based on patriarchy discourses, aimed to support central and local administration, and also the peaceful life of the Thai Southerner's multi-cultural society.

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

Keywords: Southern Thai's Ancient Teaching Literature, Intertextuality, People, Southern Society

ความนำ

วรรณกรรมภาคใต้สมัยโบราณมีเนื้อหาสัมพันธ์กับวรรณกรรมของภาคกลาง โดยมาก เกิดจากภาคใต้มีความสัมพันธ์กับภาคกลางมาอย่างยาวนาน ทั้งจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางวรรณกรรม ดังที่ (Thawat Punnothok, 1982: 56) กล่าวว่า ภาคใต้ โดยเฉพาะนครศรีธรรมราชมีการติดต่อกับภาคกลางมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนเป็นปัจจัยให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ในสมัยอยุธยาเจ้านครหรือขุนนางผู้ใหญ่ ถูกส่งไปจากราชธานี ขนชั้นนำเหล่านี้นำแนวคิดจากภาคกลางมาใช้ในสังคมภาคใต้ ส่งผลให้ปรัชญาชีวิต และสังคมของภาคใต้มีแนวโน้มมาทางภาคกลาง วัฒนธรรมการเขียนหนังสือ และวรรณกรรมได้รับอิทธิพลจากส่วนกลางมากกว่าภาคอื่น สอดคล้องกับที่ (Udom Nuthong, 1995: 85 - 87) กล่าวว่า วรรณกรรมภาคใต้มีเนื้อเรื่องพ้องกับวรรณกรรมภาคกลางมากที่สุด เพราะภาคใต้กับภาคกลางติดต่อสัมพันธ์กันมาตั้งแต่สมัยทวารวดี ปรากฏในตำนานนางเลียดชาว และในศิลาจารึกหลักที่ 1 ครั้นสมัยอยุธยา ก็มีการส่งขุนนางไปเป็นเจ้าเมือง ในสมัยกรุงธนบุรีสกุลวงศ์ของเจ้านครกับราชวงศ์พระเจ้ากรุงธนบุรี ก็สัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ในสมัยรัตนโกสินทร์ กรุงเทพฯ ควบคุมดูแลภาคใต้อย่างเข้มแข็ง ทำให้เกิดการถ่ายโยงวัฒนธรรมระหว่างกัน ดังมีกวีที่มาศึกษาเล่าเรียนแล้วกลับไปแต่งวรรณกรรมอยู่ทางใต้ เช่น พระอุดมปิฎกที่แต่งเรื่องสุทธิกรรมคำกาพย์ กวีเมืองกรุงที่ไปมีชื่อเสียงทางภาคใต้ เช่น สุนทรภู่ ยิ่งเมื่อมีการพิมพ์เกิดขึ้น วรรณกรรมจากภาคกลางก็เผยแพร่ไปสู่ภาคใต้สะดวกขึ้น ส่วน Prateep Chumpol (1976: 49) กล่าวว่า ในตอนที่เชื้อสายในราชวงศ์จากอยุธยา - เพชรบุรีลงไปปกครองภาคใต้ วรรณกรรมจากอยุธยาลงไปเผยแพร่ในภาคใต้จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะวัฒนธรรมสมัยรัตนโกสินทร์มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมชนชั้นสูง หรือชนชั้นผู้ปกครองของหัวเมืองภาคใต้ (Chanthat Thongchuy, 1985: 1) จนกระทั่งวัฒนธรรมทางวรรณกรรมแพร่ไปสู่ชุมชนกว้างขึ้น (Chuan Petkaew, 1995: 97) วรรณกรรมภาคใต้จึงรับอิทธิพลจากภาคกลางตั้งแต่อยุธาแล้ว

การที่สังคมภาคใต้มีความสัมพันธ์กับสังคมภาคกลางมาอย่างยาวนานนี้ ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนวรรณกรรมกันไม่น้อย วรรณกรรมคำสอนภาคใต้ส่วนใหญ่มีลักษณะร่วมกับภาคกลาง แม้มีบางส่วนที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ แต่ก็ยังมีกลิ่นอายของภาคกลางอยู่ จนกระทั่งต้นทศวรรษ 2470 เป็นต้นมา จึงเริ่มมีลักษณะเป็นของตัวเองมากขึ้น ดังลักษณะร่วมและส่วนที่แสดงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นต่อไปนี้

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้ : สัมพันธ์กับวรรณกรรมคำสอนภาคกลาง

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้ในอดีตมีลักษณะร่วมกับวรรณกรรมคำสอนภาคกลาง ตั้งแต่ชื่อเรื่อง การเรียบเรียงคำสอน กระทั่งเนื้อหาคำสอน ดังรายละเอียด

1. การมีชื่อเรื่องที่เหมือนหรือคล้ายกัน ชื่อเรื่องที่เหมือนกับวรรณกรรมภาคกลาง เช่น สุภาชิตสอนหญิง สุภาชิตสอนเด็ก พาลีสอนน้อง และสวัสดิรักษาคำกลอน บางเรื่องใช้คำหลักเหมือนกัน แตกต่างกันที่คำประพันธ์ และการสะกดคำ ดังจะเปรียบเทียบชื่อเรื่องวรรณกรรมคำสอนภาคกลางกับวรรณกรรมคำสอนภาคใต้เป็นคู่ ๆ เช่น ฉันทอักษฎาพานร - อักษฎาพานรคำกาพย์ ร่ายสุภาชิตพระร่วง - สุภาชิตพระร่วงคำกาพย์ สวัสดิรักษาคำฉันท - สวัสดิรักษาคำกาพย์ โลกนิติปกรณ - โลกนิติสุภาชิตคำกาพย์ ราชนิติ - รัตชะเนต และพิภกสอนบุตร - พิภกสอนบุตร

2. การเรียบเรียงเนื้อหาในลักษณะเดียวกัน การเรียบเรียงเนื้อหาของวรรณกรรมคำสอนภาคใต้กับภาคกลางมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้ ประการแรก คือ แต่งในลักษณะสุภาชิตที่ผู้แต่งนำคำสอนจากที่ต่าง ๆ มาเรียบเรียงไว้ในเรื่องเดียวกันคล้ายสุภาชิตพระร่วง เช่น สุภาชิตร้อยแปด สุภาชิตคำกาพย์ ฉบับ 295 เป็นต้น ประการที่สอง คือ แต่งในลักษณะสุภาชิตที่ผู้แต่งตั้งใจแต่งขึ้นทั้งเรื่องเพื่อใช้สอนคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในลักษณะของวรรณคดีคำสอนโดยระบุไว้ในชื่อเรื่อง ดังตัวอย่างวรรณกรรมของภาคกลาง เช่น สุภาชิตสอนหญิง สุภาชิตสอนบุตร ส่วนวรรณกรรมของภาคใต้ เช่น สุภาชิตสอนหญิงคำกาพย์ สุภาชิตสอนบุตร เป็นต้น ประการที่สาม คือ แต่งในลักษณะวรรณกรรมคำสอนขนาดยาวที่ระบุคำสำคัญไว้บนชื่อเรื่องเพื่อบอกจุดมุ่งหมายว่าใช้สอน เช่น “สอน” “เตือน” ตัวอย่างวรรณกรรมคำสอนภาคกลาง เช่น เศรษฐีสอนบุตร พาลีสอนน้อง ส่วนตัวอย่างวรรณกรรมของภาคใต้ เช่น พ่อหม้ายสอนบุตร ปริสนาสอนน้อง

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

สุภาชิตพระสังกัจจายน์สอนศิษย์ และประการที่สี่ คือ แต่งในลักษณะที่เป็นวรรณกรรมศาสนา ตัวอย่างวรรณกรรมคำสอนภาคกลาง เช่น ปรมัตถ์ค้ำกลอน ส่วนวรรณกรรมของภาคใต้ เช่น คดีโลกคดีธรรม ธรรมะสอนใจชายหญิง และคำสอนเรื่องบาปบุญคุณโทษ ดังตัวอย่างเรื่องสุภาชิตพระร่วงของภาคกลางและเรื่องสุภาชิตร้อยแปดของภาคใต้ที่ผู้แต่งแต่งในลักษณะสุภาชิตที่ผู้แต่งนำคำสอนจากที่ต่าง ๆ มาเรียบเรียงไว้ในเรื่องเดียวกัน ดังนี้

การเรียบเรียงเรียงในเรื่องสุภาชิตพระร่วง	การเรียบเรียงในเรื่องสุภาชิตร้อยแปด
<p>เข้าถือน้อย่าลิมพรั้า หน้าศีกออย่างอนใจ ไปเรื่อนท่านอย่างนังนาน การเรื่อนตนเร่งคิด อย่านังชิตผู้ใหญ่ อย่าไฝสูงให้พันศักดิ์ ที่รักอย่าตูลูก ปลูกไมตรีอย่ารู้ร้าง สร้างกุศลอย่ารู้โรย (1999: 2)</p>	<p>งูเท่าเท่าไม้ม้วน อย่าได้ครวยุดหางตี เพลิงน้อยเท่าแมลงหวี่ เผาได้สิ้นทั้งนคร จับเหาหัวท่านมา ใส่เกศราฟังก่อน มักทุกข์ฉุกเดือนร้อน จะผันผ่อนก็สุดแรง (1957: 9)</p>

3. การมีเนื้อหาที่เหมือนหรือคล้ายกัน

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณมีเนื้อหาที่เหมือนหรือคล้ายกับวรรณกรรมของภาคกลางอย่างชัดเจน ต่างกันเพียงบางคำในบางวรรคหรือบางบท โดยลักษณะที่ร่วมกันสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ที่มีต่อกันมาอย่างยาวนาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การมีเนื้อหาส่วนใหญ่เหมือนกับวรรณกรรมของภาคกลาง เนื้อหาวรรณกรรมภาคใต้โดยภาพรวมเหมือนกับวรรณกรรมของภาคกลาง แตกต่างกันเพียงรายละเอียดปลีกย่อย ตัวอย่างวรรณกรรมภาคใต้ที่มีเนื้อหาส่วนใหญ่ตรงกับวรรณกรรมคำสอนของภาคกลาง คือ เรื่องสวัสดิรักษาค้ำกลอน สวัสดิรักษาค้ำกาพย์ สุภาชิตพระร่วงคำกาพย์ สุภาชิตสอนหญิง สุภาชิตสอนเด็ก โคลงสุภาชิต พาลีสอนน้องค้ำกลอน และพิเภกสอนบุตร

วรรณกรรมเหล่านี้กระจายอยู่เกือบทุกศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ ที่พบมากเรียงตามลำดับ คือ สถาบันทักษิณคดีศึกษา ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และศูนย์วัฒนธรรม โรงเรียนสตรีพัทลุง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) สุภาชิตสอนหญิง สุภาชิตสอนหญิงของภาคใต้ที่มีเนื้อหาส่วนใหญ่ตรงกับ สุภาชิตสอนหญิงของภาคกลาง คือ สุภาชิตสอนหญิง สำนวนนายบุญช่วย ปานแก้ว สมบัติ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี แตกต่างกันเพียงบางคำ ดังนี้

สุภาชิตสอนหญิง ภาคกลาง	สุภาชิตสอนหญิง สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
จะเก็บไร่ไผ่มาให้สมพักตร์ บำรุงศักดิ์ตามศรีมิให้เงิน เป็นสุภาพราบเรียบแลเจริญ คงมีผู้สรรเสริญองค์ทรง (2002: 212)	จะเก็บไร่ไผ่มาให้สมพักตร์ บำรุงศักดิ์ตามศรีมิให้เงิน เป็นสุภาพราบเรียบงามเจริญ คงมีผู้สรรเสริญองค์ทรง (Manuscript)

2) สุภาชิตสอนเด็ก สุภาชิตสอนเด็กมีหลายสำนวน สำนวนที่ค่อนข้างสมบูรณ์ เป็นสมบัติของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผู้แต่งแต่งต่อจากเรื่องพาลีสอนน้อง จารในบุตชาว อักษรไทย ภาษาไทย เส้นหมึก เลขที่ 00461 เริ่มใจความที่ว่า อย่ำประมาทพริกเม็ดน้อย งูตัวเล็ก พระกุมาร และไฟกองน้อย ต่อมาก็ดำเนินเรื่องเช่นเดียวกับสุภาชิตสอนเด็กภาคกลาง เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วพบว่า มีรายละเอียดในบางวรรคที่แตกต่างกันบ้าง แต่หลักคำสอนใกล้เคียงกัน ดังตัวอย่าง

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

สุภาษิตสอนเด็ก ภาคกลาง	สุภาษิตสอนเด็ก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อนึ่งใ้ญาติมิตรสนิทเชื้อเขาเกื้อหนุน ควรคิดคุณท่านกว่าจะอาสัญ ถึงไม่มีสิ่งไรจะไ้ป็น อุตสาหกรรมเสริมเจริญพร (2002: 83)	หนึ่งผู้ใดใช้ใครไปเกื้อหนุน สนองคุณไปจนกว่าจะอาสัญ ถึงไม่มีสิ่งไรจะไ้ป็น อุตสาหกรรมมันมือไหว้แล้วให้พร (Manuscript)

ผู้เขียนพบว่า เนื้อหาตอนท้ายของเรื่องสุภาษิตสอนเด็กภาคใต้ต่างจากสุภาษิตสอนเด็กของภาคกลาง กล่าวคือ มีการใช้ถ้อยคำสำนวนที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง แต่มีแนวคิดการสอนเรื่องอนิจจังเหมือนกัน นอกจากนี้ สุภาษิตสอนเด็กภาคใต้ยังมีเนื้อหาตอนท้ายสั้นกว่าสุภาษิตสอนเด็กของภาคกลาง โดยสุภาษิตสอนเด็กของภาคกลางสอนหลายประเด็น เช่น สอนให้ทำบุญ ละบาป สอนให้รู้จักนำความรู้มาใช้ประโยชน์ เป็นต้น ดังนี้

สุภาษิตสอนเด็ก ภาคกลาง	สุภาษิตสอนเด็ก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ก็สมความพราหมณ์รู้คัมภีร์เวท เมื่อเคราะห์ดีวิเศษนั้นหนักหนา คราวเคราะห์ชั้ววิตีเข็ญจะเป็นมา มนตรีและยาเสื่อมสร้างค้อยบางเบา อันร่างกายมนุษย์นี้เป็นที่รัก เมื่อยามจักไปจริงก็ทิ้งเปล่า เหมือนท่อนไม้แก่นปราศอนาณณา ตามแต่รักจะประดิษฐ์ที่คิดอ่าน ที่ตรงกลมล้มลากไปลากกระดาน ที่ตรงกลมล้มลากไปลากกระดาน	ก็สมความพราหมณ์รู้พระเวทมนต์ ถ้าเคราะห์ดีมีผลนั้นหนักหนา คราวเคราะห์ชั้ววิตีเข็ญจะเป็นบ้า มนตรีและยาเสื่อมสิ้นไม่ใหญ่โต อันเคราะห์ดีเคราะห์ร้ายนี้เร็วหลุด เหมือนเศรษฐีมีสมบัติอยู่ออกโข เงินกายกองทองร้อนก่อนโตโต คราวจะโชเคราะห์ชั้ววิตีตกลง ทองแท่งแท่งแปรไปเป็นกระเบื้อง เงินเพื่องพลิกเป็นถ่านไฟเผาหาย

สุภาษิตสอนเด็ก ภาคกลาง	สุภาษิตสอนเด็ก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ที่ตรงกลมล้มลากไปลากกระดาน ที่งกักันดาขตั้งทำพื้นใช้ ฯลฯ (2002: 94)	คอยจำไว้ในจิตคิดถึงตาย หมั่นชวนช่วยใส่ใจจำไว้เอ๋ย (Manuscript)

3) โคลงสุภาษิต โคลงสุภาษิตภาคใต้พบที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เดิมเป็นสมบัติของวัดเทพพนมเชือด ตำบลร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื้อหาส่วนใหญ่ตรงกับโคลงโลกนิติภาคกลาง ต่างกันเพียงส่วนต้นและส่วนท้ายที่ผู้แต่งภาคใต้แต่งเพิ่มเติม ดังนี้

ตอนต้นของโคลงโลกนิติ ภาคกลาง	ตอนต้นของโคลงสุภาษิต
อัญชยมบรมนเรศเรื่อง รามวงศ์ พระผ่านแผ่นไผททรง สืบไท้ แสงยิ่งสิ่งสดบองค์ โอวาท หวังประชาชนให้ อ่านแจ้งคำโคลง ครรโลงโลกนิตินี้ นมนาน มีแต่โบราณกาล เก่าพร้อม เป็นสุภลิตสาร สอนจิต กลตั้งสร้อยสอดคล้อง เวียไว้ในกรรณ (2000: 1)	นบรบาพนาถให้ สยมภู นบธรรมวิริศครู โลกไสร้ พระอัญญาจารย์ตุ นบเหนือ เกล่านา ขอแจกสารโคลงไว้ ตราบเท่ากัลปา สั่งสอนกุลบุตรผู้ มีผล แต่การกรกุศล จึ้งรู้ ในธรรมพระทศพล เทศนา ไวนา แก่ชนหญิงชายผู้ ฉลาดด้วยปัญญา ศิริยศประโยชน์เรื่อง รสอรรด จักรกฤษณการผลาญสัตว์ เลิศล้วน โกศาคณานัด ในแท้ เทียงนา ตรีโลกวันทนาถ้วน แห่งผู้สามานย์ (1984: 49)

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

ตอนท้ายของโคลงโลกนิติ ภาคกลาง	ตอนท้ายของโคลงสุภาชิต
<p>สารสืบฉบับสิ้น เสรีจสนอง ชำระเรื่องคงของ เก้าแท้ ผิดเพี้ยนเปลี่ยนแปลงลอง ลิขิต เดิมนา ล้วนโอวาทปราชญ์แท้ ถ้วนควรถนอมฯ (2000: 380)</p>	<p>สุร จิตเคารพพระ รัตนตรัย จะ สานุศิษย์สไป่ไม่ ทิวด้าน ศิษย์ ประสงค์จำงานใน ความชอบ ชื่นนา ตั้ง จิตคิดปองเข้า สู้ตัววินฤพาน พุท เป็นพำนักหัก สังขา โธ บายป้อมตันทหา เสียได้ โห แท้แต่อวิชา ทุกกิเลส นั้นฤ มิ แคล้วอบายไสร้ ทุกนินรันครณา บ่อ่านเอาธรรมจำ จิตฉล เรื่องร้ายฝ่ายอกุศล แผกผู้ บุญให้ได้แผ่ผล สืบสนอง ไปนา นั่งนึกตรึกตรองรู้ รสธรรมพลันเห็น อรหันต์สันโดษด้วย จิตปลง หนาแน่นแสนอนิจสง- ไชยม้วย คะนิงนามพุทธพงศ์ เมตไตรย เจ้านอ ไตรปิฎกปีราคล้อย คลื่นพราทำเพียร มั่นว่าผู้ใดใคร เอาอ่าน ตั้งวางจงวิจารณ์ เทียบได้ ธรรมนี้มีได้พาล ยากที่ มีนา ช่วยบำรุงผดุงให้ อย่าให้ยับเสีย สุภาชิตนี้ไซร์ ข้าเขียนไว้ในโลกา ขอให้ประสพพบพระพุทธา ขอมมีบุญอุยงคนทั้งหลาย (1984: 81)</p>

4) **สวัสดิรึกษาคำกลอน** เรื่องสวัสดิรึกษาคำกลอนมี 3 ส่วน คือ ส่วนน จากสถาบันทักษิณคดีศึกษา ส่วนนของศูนย์วัฒนธรรมโรงเรียนสตรีพัทลุง และส่วนนของ ศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต สองส่วนนแรก ชัยวุฒิ พิชยะกุล ปวีรรต พ.ศ. 2547 ส่วนนที่สาม สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ ปวีรรต พ.ศ. 2529 ทั้งหมดมีเนื้อหาตรงกับ สวัสดิรึกษาภาคกลาง ต่างกันที่คำบางคำ ดังตัวอย่างวรรณกรรมต่อไปนี้

สวัสดิรักษาคำกลอน ภาคกลาง	สวัสดิรักษาคำกลอน โรงเรียนสตรีพิทลุง	สวัสดิรักษาคำกลอน สถาบันทักษิณคดีศึกษา
อย่าลืมหลงจงอุตส่าห์รักษาสรี ตามคติโบราณท่านชานไช ว่าเข้าตรูสุริโยโหนทัย ตื่นนอนให้ห้ามโศโยธา (2002: 96)	อย่าลืมหลงจงอุตส่าห์รักษาสรี ตามคติแต่โบราณท่านชานไช แต่เข้าตรูสุริโยโหนทัย ตื่นนอนให้ห้ามโศโยธา (Manuscript)	อย่าลืมหลงจงอุตส่าห์รักษาสรี จงตรึงตริตามโบราณท่านชานไช เมื่อเข้าตรูสุริโยโหนทัย ตื่นนอนให้ห้ามโศโยธา (2004: 35)

5) สวัสดิรักษาคำกาพย์ วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นของนางนิล ทวีเศษ เก็บไว้ที่ศูนย์วัฒนธรรม โรงเรียนสตรีพิทลุง ชัยวุฒิ พิชะกุล ปีรบรรต พ.ศ. 2547 มีเนื้อหาคำสอนตรงกับสวัสดิรักษาคำฉันท์ของภาคกลาง เน้นสอนในสิ่งที่ควรปฏิบัติและควรหลีกเลี่ยง ส่วนที่ต่างกัน คือ การเรียงลำดับเนื้อหา ของภาคใต้ไม่มีบทไหว้ครู ไม่มีเนื้อหากล่าวถึงข้อห้ามการร่วมเพศกับหญิงมีระดู การสุดลมหายใจเข้าออกของรูจมูก มงคลบริเวณใบหน้า ตอนเช้า ที่หน้าอกตอนเที่ยงและที่เท้าตอนค่ำ การทะเลาะตีต่่า และโกรธ เมื่อหัวหน้าครอบครว้ไปรบ ส่วนการลงท้ายก็มีขนาดสั้นกว่า ดังตัวอย่าง

ตอนท้ายของสวัสดิรักษาคำฉันท์ ภาคกลาง	ตอนท้ายสวัสดิรักษาคำกาพย์ โรงเรียนสตรีพิทลุง
ขอพระธรณีรักษา ปกป้องอาตมา อย่าให้อปราไชยัง	ขอพระธรณีมาดา ปกป้องตุข้า อย่าให้อปราไชยัง
เดชะพระพุทธรัตนัง ประเสริฐอุตตมัง โปรดสัตว์ทั่วท้องโลกา	เดชะพระพุทธรัตนัง พิเศษอุตมัง อันเป็นสรณังนาโ
เดชะพระธรรมรัตนา เป็นแก้วชีรา เป็นสรณังนาโ	เดชะธรรมโมสังโฆ พระพุทธคุณเป็นประธาน

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

ตอนท้ายของสวัสดิศึกษาคำฉันท์ ภาคกลาง	ตอนท้ายสวัสดิศึกษาคำกาพย์ โรงเรียนสตรีพัทลุง
<p> เดชะพระอริยสังเฆ อุตตมโลโก</p> <p> ประเสริฐแก้วสามประการ</p> <p> เดชะพระทศปารมีทาน ศีลบารมีนาน</p> <p> เนกขัมมบารมีตา</p> <p> เดชะพระบารมีปัญญา วิริยอุตสาห์</p> <p> อดออมอันชื่อขันตี</p> <p> เดชะคำสั่งจบบารมี อธิษฐานไมตรี</p> <p> เมตตาเอ็นดูสิงห์สัตว์ าลา</p> <p style="text-align: right;">(2002: 39)</p>	<p> เดชะสัจจาบารมีทาน อิฐฐานมานาน</p> <p> เนกขัมมะบารมีตา</p> <p> เดชะบารมีปัญญา วิริยะอุสาห์</p> <p> อ่อนโอนนี่ชื่อบัญญัติ</p> <p> เดชะสัจจาบารมี อธิษฐานไมตรี</p> <p> ทั้งสิ้นเข้ามาเป็นมูล</p> <p> ห่อหุ้มคุมโทษเกื้อหนุน สรรพจมาพูน</p> <p> อย่ามีอุปัทวสิ่งใด</p> <p> สวัสดิรักษานี้ไซ้ไร ผู้เลิศลือไกล</p> <p> สำหรับมานุษยบุรุษโส</p> <p style="text-align: right;">(2004: 34)</p>

6) พาลีสอนน้องคำกลอน **สำนวนพระธรรมสารท (ศุข)** วรรณกรรมเรื่องนี้มี 2 สำนวน คือ สำนวนของนายประสิทธิ์ ชินการณม์ เก็บไว้ที่ศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ ปรีวรรต พ.ศ. 2531 สำนวนนี้มีเนื้อหาตรงกับ พาลีสอนน้องคำกลอนภาคกลางสำนวนพระธรรมสารท (ศุข) ต่างกันตรงที่ของภาคใต้จบด้วยกลอน ภาคกลางจบด้วยโคลง สำนวนที่สองเป็นสำนวนของนายนัด คงจันทร์ มอบให้มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช สำนวนนี้มีเนื้อความตรงกับภาคกลาง ต่างกันที่ส่วนท้ายเรื่องของภาคใต้จบที่ “อยู่ฟ้าดินฝนลมไฟเออย” ของภาคกลางจบว่า “อยู่ชั่วฟ้าดินฝนแลลมไฟ” นอกจากนี้ ของภาคกลางแต่งต่อไปอีก 11 บท ปิดท้ายด้วยโคลง 3 บท ดังนี้

พาลีสอนน้องคำกลอน สำนวนพระธรรมสารท (ศุข)	พาลีสอนน้องคำกลอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
<p>(ตอนท้าย)</p> <p>เป็นตัวอย่างปางอยู่จำเรียมยศ ยังปรากฏชู้กับป้าสำหรับหล้า ไม่รักชีพแต่รักชื่อให้ภษา อยู่ชู้ฟ้าดินฝนแลลมไฟ เรียมจำเรียมเรื่องรินทร์กระบินทรราชภูรี นามพระธรรมสารทศุขใส ประสงค์สอนผู้อ่านวิจารณ์ใจ สดับได้เป็นปัญญาประสาจน ฯลฯ</p> <p>(Poems of proverbs entitled Palee of brother-teaching and Pipek of Benjakai - teaching: online.)</p>	<p>(ตอนท้าย)</p> <p>เป็นตัวอย่างวางอยู่จำเรียมยศ ยังปรากฏชู้กับป้าสำหรับหล้า ไม่รักชีพแต่รักชื่อให้ลือชา อยู่ฟ้าดินฝนลมไฟเอย</p> <p>(Manuscript)</p>

7) พาลีสอนน้องคำกลอน สำนวนของพระมหายศ สำนวนนี้มีแพร่หลาย โดยทั่วไปในภาคใต้ เช่น สำนวนของนางนิล ทวีเศษ เก็บไว้ที่ศูนย์วัฒนธรรม โรงเรียนสตรีพัทลุง ชัยวุฒิ พิชะกุล ปรีวรรต พ.ศ. 2547 สำนวนของนายเลียบ ชนะศึก เก็บไว้ที่ศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ ปรีวรรต พ.ศ. 2531 ทั้งของภาคกลาง และภาคใต้ระบุว่าผู้แต่ง คือ พระมหายศ รับราชการในกรมพระราชวังบวรสถานมงคล เริ่มเรื่องเหมือนกัน คือ “จ๊กกล่าวถึงพานเรศเรื่องสนาม กำแหงหาญชาญเชิงวิในสงคราม” ต่อมาก็สอนการปฏิบัติตนในฐานะข้าราชการที่ดี เช่น สอนให้มีความสงบเสงี่ยม สำรวมตน การปฏิบัติต่อข้าราชการผู้ใหญ่ นางสนมกำนัล เรื่องกิริยามารยาท สิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ โดยฉบับนางนิล ทวีเศษ จบด้วยการกล่าวออกตัวของกวีอีก 1 บท ซึ่งไม่พบในฉบับอื่น ดังนี้

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

พาลีสอนน้องคำกลอน สำนวนพระมหายศ	พาลีสอนน้องคำกลอน โรงเรียนสตรีพัทลุง	พาลีสอนน้องคำกลอน มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
เป็นคดีราวความแต่ตามเห็น แก่ผู้เป็นราชการไปภายหน้า สำเนาเราพระมหายศรา เป็นข้าบาทมุสิกาวังหน้าเอย (2002: 55)	เป็นคดีราวความแต่ตามเห็น แก่ผู้เป็นราชการไปภายหน้า สำเนาเราพระมหายศรา เป็นข้าบาทมุสิกาวังบวร มิใช่ปราษฎ์ฉลาดในโงหาร ไม่วิตถารล้ำลึกฟังฝีกสอน ถ้าผิดเพี้ยนอีกพระคณะกลอน ช่วยอวยพรให้อภัยเสียเถิดเอย (2004: 20)	เป็นคดีราวความแต่ตามเห็น แก่ผู้เป็นราชการไปภายหน้า สำเนาเราพระมหายศรา เป็นข้าบาทมุสิกาวังหน้าเอย (1988: 28)

เรื่องพาลีสอนน้องคำกลอน ฉบับของนางนิล ทวีเศษ สมบัติสุนัยวัฒนธรรม
โรงเรียนสตรีพัทลุง ยังมีเนื้อหาที่สอนมิให้ยุ่งเกี่ยวกับหญิงในวัง นอกเหนือจากที่ระบุไว้
ห้ามยุ่งกับนางสนม และห้ามยุ่งกับหญิงจำพวกทาสที่มีรูปร่าง ผู้แต่งให้เหตุผลว่า เนื่องจากพระมหากษัตริย์
จะเกิดความระแวงขึ้นมาได้ ดังตัวอย่าง

พาลีสอนน้องคำกลอน สำนวนพระมหายศ	พาลีสอนน้องคำกลอน โรงเรียนสตรีพัทลุง
อนึ่งแสนสนมนางสุรางค์ราช ทรมาสวาทพัคตร์เพียงอุทัยไซ โดยเสด็จหริรักษ์บำเรอไท พ่อย่าได้เหลือบlobalทำยินดี	อนึ่งแสนสนมนางสุรางค์ราช ทรมาสวาทพัคตร์เพียงอุทัยไซ โดยเสด็จหริรักษ์บำเรอไท พ่อย่าได้เหลือบlobalขำเมื่องนาง

พาลีสอนน้องคำกลอน สำนวนพระมหายศ	พาลีสอนน้องคำกลอน โรงเรียนสตรีพัทลุง
<p>- - - - ดูพระทัยสิ่งท้าวคำรัก สามภักดีโดยเบื้องบทศรี สิ่งใดห้ามปรามใจอย่าให้มี ประเวณีข้าท้าวจึงบังควร (2002: 52)</p>	<p>อันนารีเป็นที่บำเรอรัก พอสบพักตร์พระจะแคลงระแวงหมาง แต่ชั่วชาติชั้นทาสสมนาง ถึงงามอย่างกินรินอย่ายินดี ดูพระทัยสิ่งใดท้าวบำเรอรัก สามภักดีโดยเบื้องบทศรี สิ่งไรห้ามปรามไว้อย่าให้มี ประเวณีข้าท้าวจึงบังควร (2004: 59)</p>

อนึ่ง เนื้อหาที่เพิ่มมานี้ ตรงกับสำนวนของนายเลียบ ชนะศึก เป็นสมบัติของศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตด้วย ซึ่งเป็นไปได้ว่า ฉบับของนายเลียบกับฉบับของนางนิล รั้งกันไปมา อาจมีฉบับใดฉบับหนึ่งรับมาจากภาคกลางแล้วมีการเพิ่มเนื้อหาให้น่าสนใจขึ้น อีกฉบับเห็นจึงคัดลอกตาม

8) พาลีสอนน้องคำกลอน ไม่ระบุผู้แต่ง วรรณกรรมเรื่องนี้ของภาคใต้ เป็นสำนวนของศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดพัทลุง มีเนื้อหาตรงกับของภาคกลาง แต่การเรียงลำดับเนื้อหาแตกต่างกัน ยกเว้น ตอนเริ่มเรื่องกับตอนจบที่เรียงตรงกัน ของภาคใต้มีเนื้อหาที่เพิ่มลดจากของภาคกลางด้วย ดังตัวอย่าง

พาลีสอนน้องคำกลอน ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง	พาลีสอนน้องคำกลอน โรงเรียนสตรีพัทลุง
<p>ถ้าท้าวถามทูลทวนแต่ควรข้อ อย่าแค้นต่อเลื้อนลั่นละลาหลาม</p>	<p>ถ้าท้าวถามทูลถ้อยแต่ตามข้อ อย่าเติมต่อล่อลั่นละลาหลาม +หนึ่งเมื่อเฝ้าท้าวที่ห้องพระโรงทาน +อย่าทำการเอกเอี่ยมให้องค์งาม</p>

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

พาลีสอนน้องคำกลอน ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง	พาลีสอนน้องคำกลอน โรงเรียนสตรีพัทลุง
<p>พระสนมแห่งน้อยนงราม ตามเสด็จตั้งประดับดารากร จงห้ามโสดเสียอย่าโดยสดับ ห้ามเนตรไวให้ลับอย่าเล็งสมร จะทูลท้าวคอยเมื่อท้าวสถาวร จงคอยผ่อนเพราะพระพักตร์เธอแปรแล</p> <p>(2002: 56)</p>	<p>+จะลุน้ระวังอิริยาบถ +จงกำหนดอย่าดำเนินให้สามผลาม พระสนมแห่งน้อยนงคราม - - อย่าลอบลับขำเมื่องเนตรสิ่งสมร จะทูลท้าวคอยเมื่อท้าวสถาวร จงคอยผ่อนเมื่อพระพักตร์ท้าวแปรแล</p> <p>(2004: 22)</p>

9) **สุภาษิตสอนหญิง** **สำนวนนายนรินทร์** วรรณกรรมภาคใต้เรื่องนี้ตรงกับฉบับของหอสมุดแห่งชาติ หมายเลข 27 ตู 115 ชั้น 5/4 มัดที่ 5 สุภาษิตสอนหญิงภาคใต้ มี 2 สำนวน คือ สำนวนของนางนิล ทวีเศษ สมบัติศูนย์วัฒนธรรม โรงเรียนสตรีพัทลุง ชัยวุฒิ พิชะกุล ปรีวรรต พ.ศ. 2547 และสำนวนของสถาบันทักษิณคดีศึกษา แต่ใช้ชื่อว่า คำกลอนสอนใจชายหญิง สำนวนของนางนิล ทวีเศษเนื้อหาเดียวกับสุภาษิตสอนหญิง นายนรินทร์ภาคกลาง คือ สอนผู้หญิงให้รู้จักปรนนิบัติสามี ให้ข้อสัตย์ ให้ดูแลบ้านช่อง ไม่ร่วมสังวาสกับสามีในวันสำคัญ เช่น วันพระ วันตรุษ วันสงกรานต์ วันเกิด และมีระดู ให้สังเกตลมหายใจเวลานอน ให้ปฏิบัติสิ่งเป็นมงคล เช่น เรียนวิชาในวันพฤหัสบดี ตัดเล็บ วันพุธกับศุกร์ไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ไม่เป็นมงคล เช่น นำผ้าปูมาเป็นหมอน หรือนำไปโปกหัว เพราะทำให้มนตร์ยาเสื่อมสูญไม่ลดราวผ้า ไม่กินดับปลาร้า ไม่กินแกงค้างคืน เมื่อกินข้าว ก็ให้หันหน้าไปทางทิศตะวันออกหรือทิศใต้ เพื่อไม่ให้เกิดโรคภัย ในขณะที่เรื่องคำกลอนสอนใจชายหญิง แม้มีเนื้อหาพ้องกัน แต่สอนทั้งหญิงและชาย ด้านการกิน การนอน การขับถ่าย การปฏิบัติของสามีภรรยา คำสอนคล้ายเรื่องสวัสดิรักษา ตอนจบระบุตรงกันว่าผู้แต่ง คือ นายนรินทร์ ดังนี้

สุภาชิตสอนหญิง นายรินทร์หอสมุดแห่งชาติ	สุภาชิตสอนหญิงนายรินทร์ โรงเรียนสตรีพิทลุง	คำกลอนสอนใจชายหญิง สถาบันทักษิณคดีศึกษา
นามนายรินทร์ธิเบศร์แต่ง จัดแจงบถั่วกลอนไว้สอนสั่ง เป็นข้อให้แต่พอสตรีฟัง ประเสริฐตั้งดวงแก้วจินดาเอย (Manuscript)	นามนายรินทร์...แต่ง แก้งจัดแจงบถั่วกลอนไว้สอนสั่ง เป็นข้อข้อแต่พอสตรีฟัง ประเสริฐตั้งดวงแก้วจินดาเอย (2004: 48)	นามนายรินทร์ธิเบศร์แต่ง จงจัดแจงบถั่วกลอนเป็นสอนสั่ง เป็นข้อข้อแต่ราวผู้ยังฟัง ประเสริฐตั้งดวงแก้วจินตามาน (Manuscript)

10) คำกลอนสรรเสริญพระคุณครู วรรณกรรมเรื่องนี้ของภาคใต้พบที่ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยนครศรีธรรมราช มีเนื้อหาตรงกับปรมัตถ์คำกลอน ฉบับหอสมุดแห่งชาติ ของภาคกลางบันทึกในสมุดไทยขาว เส้นหมึก เลขที่ 7 ด้ 115 ชั้น 6/5 มัดที่ 28 ระบุผู้แต่งว่าชื่อขุนขำนิ ดังตัวอย่าง

ปรมัตถ์คำกลอน หอสมุดแห่งชาติ	คำสรรเสริญพระคุณครู
ข้าฯ ผู้สอนซึ่งตรงดริ ชื่อขุนขำนิชานาญกลอนสุนทรหวน คำรบรับในรสพจมาน นมัสการแล้วจึงกล่าวเป็นการกลอน (Manuscript)	ข้าพเจ้าสอนค้อยกรองกรีก ชื่อขุนขำนิชานาญกลอนสุนทรเสนอ ล้วนคำพุทธฎีกาเธอ ทำนอ่อนเออสั่งสอนไว้ทุกประการ (Manuscript)

เรื่องคำกลอนสรรเสริญพระคุณครู ผู้แต่งสอนความเป็นอนิจจัง ทุกขัง และ อนัตตา สอนไม่ให้เชื่อคนง่าย มีความสัจย์ ไม่ลุ่มหลงกิเลสตัณหา ไม่คบคนชั่ว ไม่ทำชั่ว ให้ รักษาศีลห้า ซึ่งเป็นมฆามงคลที่ทำให้ไปเกิดยุคพระศรีอาริย์ ให้หมั่นรำลึกถึงความตาย ให้ กตัญญูต่อกะเทวี่ ให้ละอบายมุข ไม่อิจฉา หมั่นให้ทานเพื่อจะได้ไปเกิดเป็นเทวดา ตอนจบบอก วันเวลาที่แต่งว่า คือ วันอาทิตย์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ปีมะโรง พ.ศ. 2375 จัตวาศก ดังนี้

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

ปรมัตต์คำกลอน ฉบับหอสมุดแห่งชาติ	คำสรรเสริญพระคุณครู
เมื่อศักราชล่วงไปได้สองพัน กับเศษนั้นสามร้อยเจ็ดสิบห้า แต่เดือนสิบปีมะโรงจัตวาสก วันอาทิตย์ขึ้นสิบห้าสำเร็จเอย (Manuscript)	แต่สักประมาณว่าไปได้สองพัน กับเศษนั้นสามร้อยเจ็ดสิบห้า เมื่อเดือนสิบปีมะโรงจัตวา วันอาทิตย์ขึ้นสิบห้าสำเร็จเอย (Manuscript)

11) **สุภาชิตพระร่วง** วรรณกรรมเรื่องนี้ในภาคใต้เป็นสำนวนของนางนิล ทวีเศษ สมบัติศูนย์วัฒนธรรม โรงเรียนสตรีพัทลุง ชัยวุฒิ พิชะกุล ปรีวรรต พ.ศ. 2547 และสำนวนของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ทั้งสองเรื่องมีเนื้อหาตรงกับของภาคกลาง ต่างกันเพียงคำบางคำ ดังรายละเอียดการเปรียบเทียบต่อไปนี้

ร่ายสุภาชิตพระร่วง ฉบับจารึกวัดพระเชตุพน	สุภาชิตพระร่วง โรงเรียนสตรีพัทลุง	สุภาชิตพระร่วง มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช
ครูปาสอนอย่าโกรธ โทษตนผิดพึงรู้ สู้เสียสินอย่าเสียศักดิ์ ภักคืออย่าควรวนเคียด อย่าเบียดเสียดแก้มิตร ที่ผิดช่วยเตือนตอบ ที่ขอช่วยยกยอ (2006: 70)	ครูปาสอนอย่าโกรธ โทษตนผิดพึงรู้ สู้เสียสินอย่าเสียศักดิ์ ภักคืออย่าควรวนเคียด อย่าเบียดเสียดแก้มิตร ที่ผิดช่วยเตือนตอบ ที่ขอจงยกยอ (2004: 53)	ครูปาสอนอย่าโกรธ โทษตนผิดคิดจึ่งรู้ สู้เสียสินสงวนศักดิ์ จงภักคืออย่าเคียด อย่าควรวนแก้มิตร ที่ผิดช่วยเตือนตอบ ที่ขอช่วยยกยอ (Manuscript)

12) **พิภทสอนบุตร** วรรณกรรมเรื่องนี้ของภาคใต้เป็นสำนวนของ ศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ ปรีวรรต พ.ศ. 2529 และสำนวนของศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ทั้งสองเรื่องมีเนื้อความส่วนใหญ่ตรงกับของภาคกลาง ต่างกันที่รายละเอียดปลีกย่อย ของภาคกลาง

พิภกสอนบุตรมิให้อาอย่างนางงากก็ และสอนให้อ่านตำราต่าง ๆ ส่วนสำนวนของ ศุนย์ศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีการระบุเหตุผลที่ไม่ให้อา ตัวอย่างนางงากก็ว่า เพราะนางจะฆ่าคนธรรพ์เพื่อเอาทองในตู้ ในขณะที่ สำนวนของ ศุนย์วิวัฒน์ธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต นอกจากสอนเรื่องนี้แล้ว ยังสอนให้อัดคำสอน ของท้าวกรุงพาพที่สอนนางอุสาและสอนให้อ่านกฤษณาสอนน้อง ดังนี้

พิภกสอนบุตรภาคกลาง	พิภกสอนบุตร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	พิภกสอนบุตร มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช
<p>อย่าถือผิดเป็นชอบประกอบสัตย์ ระวังไว้ในสวัสดิรักษา เป็นสตรีที่ชั่วทัวนินทา เหมือนงากก็แกมกลกับคนธรรพ์ อีกสมุดตัวทองของในตู้ จงหมั่นดูให้มากทั้งพากย์ฉันท แบบฉบับตำรับตำราสารพัน จงผ่อนผันเลือกใช้ที่ได้การ (2002: 101)</p>	<p>อย่าถือผิดเป็นชอบประกอบสัตย์ จงระวังไว้ในสวัสดิรักษา เป็นสตรีนี้ชั่วทัวนินทา เหมือนนางงากก็กลกับคนธรรพ์ ทั้งกรุงพาพสอนอุสาศิตาท้าว เทวากล่าวควรชมทั้งคมสัน กฤษณาสอนน้องของสำคัญ จงจัดสรรเลือกใช้ที่ได้การ (1986)</p>	<p>อย่าถือผิดเป็นชอบประกอบสัตย์ ระวังระไว้ในสวัสดิรักษา เป็นสตรีที่ชั่วทัวนินทา เหมือนนางงากก็กลกับคนธรรพ์ จะฆ่าฟันเอาทองของในตู้ จงหมั่นดูให้มากทั้งพากย์ฉันท แบบฉบับตำราสารพัน จงผ่อนผันเลือกใช้ที่ได้การ (Manuscript)</p>

13) โลกนิติสุภชาติค้ำกายพิ์ วรรณกรรมเรื่องนี้ของภาคใต้เป็นสมบัติของ ศุนย์ศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผู้แตงนำมาจากโลกนิติปกรณ ของภาคกลาง ทั้งสองเรื่องมีใจความเหมือนกัน ต่างกันเพียงรูปแบบคำประพันธ์ ดังนี้

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

โลกนิติปกรณ	โลกนิติสุภาษิตคำภาย
<p>ในโลกนี้แก่นจันทน์นับว่าเย็น แต่แสงจันทร์ยังเย็นกว่านั้น (แม้กระนั้น) ถ้อยคำแห่งสัตบุรุษอันเป็นสุภาษิต ยังเย็นฉ่ำกว่าความเย็นของแก่นจันทน์และแสงจันทร์ (1990: 113)</p>	<p>แก่นจันทน์นั้นว่าเย็น พระจันทร์เย็นกว่าเป็นแท้ คำสัตบุรุษแน่ เย็นกว่าจันทน์และจันทร์ (Manuscript)</p>

14) **พอหม้ายสอนบุตร** วรรณกรรมเรื่องนี้พ้องกับวรรณกรรมของภาคกลางตอนบน สำหรับเรื่องพอหม้ายสอนบุตรภาคใต้ แต่งต่อจากเรื่อง “สุภาษิต - คำสอน” ต้นฉบับได้มาจากนายแคล้ว ศักดา ชาวสุราษฎร์ธานี เก็บรวบรวมที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ไม่มีเลขทะเบียน ส่วนฉบับของภาคกลางบันทึกในสมุดข่อยใช้ชื่อว่า พอสอนลูก มาจากวัดบางสะพาน ตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ปัจจุบันเก็บไว้ที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก เนื้อเรื่องกล่าวตรงกัน คือ เล่าถึงพอหม้ายที่มีบุตรชายวัยสิบหก ก่อนที่พอหม้ายจะเสียชีวิตได้สอนบุตรชายมิให้คบคนพาล ไม่ให้ไปเกี้ยวนางใน ไม่ให้เสพอบายมุข ไม่ให้ประพฤติตนเช่นคนพาล ให้ขยันศึกษาหาความรู้ ให้รู้จักแสวงหาทรัพย์ ต่อมาก็ให้บวชทดแทนคุณ โดยสอนการวางตัวในขณะบวชเรียนให้มีกิริยามารยาทที่สุภาพเรียบร้อย ขยันศึกษาหาความรู้ เชื่อฟัง และคอยปรนนิบัติพระอาจารย์ ครั้นเมื่อสึกออกมาคิดจะหาสุครองก็ให้หาภรรยาที่เป็นคนดีไม่เป็นหญิงที่มีกิริยาหยาบช้ำ ไม่เป็นหญิงหลายใจ คบชู้ หวานนอกขมใน และข่มเหงสามี ให้หญิงที่มีวันเดือนปีเกิดที่ถูกโฉลกกับตน ต่อมาก็สอนหลักการรับราชการที่ต้องมีความจงรักภักดี ขยันทำงาน เมื่อมียศก็ไม่ข่มเหงผู้น้อย ไม่ประมาทผู้ใหญ่ รู้จักเอาใจไพร่พล นอกจากนั้นก็กล่าวสอนในตอนท้ายว่าหากไม่อยากตกนรกก็ให้รู้จักสร้างกุศลเป็นคนไม่ประมาท เห็นความไม่เที่ยงแท้ของสังขาร เมื่อสอนเสร็จก็สิ้นใจ ฝ่ายบุตรก็ร้องไห้คร่ำครวญที่บิดาเสียชีวิต

อนึ่ง มีวรรณกรรมคำสอนภาคใต้หลายเรื่องที่ถูกเขียนปริวรรตจากหนังสือбуд แต่มีเนื้อหาพ้องกับหนังสือวัดเกาะ หรือหนังสือที่พิมพ์จากโรงพิมพ์ราษฎร์เจริญและอื่น ๆ แต่มีขนาดรูปเล่ม และระบบการเรียงพิมพ์เหมือนกัน หนังสือกลุ่มนี้ไม่สามารถระบุได้ว่าเบื้องต้นนั้นมาจากแหล่งใด ได้แก่ เรื่องลักษณะภรรยาเจ็ดสถาน ลักษณะบุตรสามสถาน สุภาชิตมุงคungskุทัมมะนี อวาทโฆหาร และปกรโฆวาท เรื่องดั่งที่กล่าวมาไม่ระบุชื่อผู้แต่ง ดังนี้

1) **ลักษณะภรรยาเจ็ดสถาน** เรื่องนี้มีเนื้อหาตรงกับลักษณะภรรยาเจ็ดสถานที่โรงพิมพ์ราษฎร์เจริญพิมพ์ออกจำหน่ายใน พ.ศ. 2480 กล่าวถึงภรรยา 7 สถาน ได้แก่ ภรรยาที่เป็นเหมือนพี่ เพื่อน น้อง โจร ยักษ์ แม่ และทาสรับใช้

2) **ลักษณะบุตรสามสถาน** เรื่องนี้มีเนื้อหาตรงกับเรื่องลักษณะบุตรสามสถานที่โรงพิมพ์ราษฎร์เจริญพิมพ์ออกจำหน่ายใน พ.ศ. 2480 กล่าวถึงลักษณะของบุตร 3 ประเภท ประเภทแรก คือ อวชาตบุตร เป็นบุตรชั่วเกิดมาล้างผลาญพ่อแม่ ประเภทที่สอง คือ อนุชาตบุตร คือ บุตรที่เกิดในตระกูลใดก็เป็นไปตามชาติกำเนิด และประเภทที่สาม คือ อภิชาตบุตร เป็นบุตรที่สร้างมงคลให้แก่พ่อแม่

3) **สุภาชิตมุงคungskุทัมมะนีหรือที่ปณีแปล** เรื่องนี้มีเนื้อหาตรงกับเรื่องทีปณีแปลที่โรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ พิมพ์ออกจำหน่ายใน พ.ศ. 2480 มีเนื้อหาสอนบุรุษมิให้คบคนพาล โดยกล่าวถึงพฤติกรรมของคนพาลในด้านต่าง ๆ แล้วยกนิทานสาธกจำนวน 3 เรื่องประกอบการสอน เรื่องแรก เล่าเรื่องธิดาภคิตรีย์ที่ได้โจรเป็นสามี สุดท้ายก็ถูกโจรฆ่าตายเพื่อหวังสมบัติ เรื่องที่สอง เล่าเรื่องหญิงชั่วที่สมคบกับน้องสามีคิดฆ่าสามีของตนเอง ฝ่ายสามีเมื่อตายไปก็มาเกิดเป็นงู โคน และสุนัขตามลำดับ เพื่อขออยู่ใกล้ภรรยา แต่ก็ถูกหญิงชั่วฆ่าตายเช่นเดิม และเรื่องที่สาม เล่าเรื่องพระเจ้าอชาตศัตรูที่สมคบกับพระยาเทวทัตฆ่าพระเจ้าพิมพิสารบิดาของตนเอง จนสุดท้ายก็ตกนรก ผู้แต่งสอนว่า ทางที่ดีควรคบคนดี เนื่องจากหากคบคนชั่ว มีแต่จะพบกับความทุกข์ ดังนิทานเรื่องชายทุรพลที่ฝึกวิปัสสนากับพระฤๅษีจนบรรลุญาณ ต่อมาชายนั้นได้แต่งงานกับหญิงชั่ว ครอบครัวยุคนี้ประกอบอาชีพเป็นโจร ชายนั้นจึงต้องเป็นโจรด้วย ต่อมาก็ถูกเจ้าพนักงานจับตัว ครั้นฤๅษีเห็นเข้าก็ให้อวาท จนชายนั้นบรรลุธรรมหายตัวไปจากการจงจำ ตอนท้ายผู้แต่งขอพรขอให้บรรลุนิพพาน ขอให้มัสติปัญญาเหมือนพระสารีบุตร มีฤทธิ์เหมือนพระโมคคัลลา มีสัมมาคารวะเหมือนพระอานนท์ และขอให้มีความสุข

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

4) ปกิริโณวาท เรื่องนี้มีเนื้อหาตรงกับเรื่องปกิริโณวาทที่โรงพิมพ์พานิชกุลผลพิมพ์ออกจำหน่ายใน พ.ศ. 2467 ผู้แต่งสอนไม่ให้คบคนพาล สอนให้อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่มีมัวเมาในลาภยศ ไม่เสพอบายมุข ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับหญิงต้องห้าม 20 ประเภท สอนผู้ชายให้บวชเรียน สอนให้รักษาศีลห้า ให้ทาน และสอนหลักการฟังธรรมที่ต้องฟังด้วยใจสงบ ไม่เหยียดเท่า นินทาพระ พุดเสียดัง นอนฟัง เคี้ยวอาหารขณะฟัง และแอบขีดเขียนในวัด

5) อวาทโคโวหาร เรื่องนี้มีเนื้อหาตรงกับเรื่องอวาทโคโวหารที่โรงพิมพ์ห้างสมุดพิมพ์ออกจำหน่ายใน พ.ศ. 2493 ผู้แต่งสอนหญิงชายระดับชาวบ้านให้รู้จักเลือกคู่ครอง โดยยกนิทานสาธกเล่าเรื่องทิดสองคนที่ขอสิกไปหาภรรยา พระครูท่านว่า ทิดคนแรกชะตาดีจะได้แต่งงานกับหญิงที่มีฐานะ ส่วนทิดคนที่สองชะตาร้ายจะได้แต่งงานกับหญิงกำพริ้ว ต้องตกระกำลำบาก ทิดที่ชะตาดีได้แต่งงานกับหญิงฐานะดีสมใจ หญิงนั้นอาศัยอยู่ที่คลองคูบางลำพู เชื่อว่าแม่ผล แต่ขาดความเป็นแม่บ้านแม่เรือน ไม่สนใจความเป็นอยู่ของสามี ฝักใฝ่ในการพนัน พุดจาหยาบคาย มีนิสัยเหมือนผู้ชาย และขาดความเป็นกุลสตรี สุดท้ายจึงทำให้ครอบครัวล่มจม ส่วนทิดชะตาร้าย ในช่วงแรกตกระกำลำบาก ต้องตกอับกลายเป็นลูกจ้างลอกท่อร่องแฉกบางน้ำผึ้ง แต่ด้วยความเป็นคนขยัน ทำให้เจ้าของสวนยกนางลิ้มให้เป็นภรรยา ภรรยาของทิดร้ายมีนิสัยเป็นแม่บ้านแม่เรือน เอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ของสามี เก่งในด้านการหุงหาอาหาร คอยต้อนรับแขก และดูแลเอาใจใส่ต่อข้าทาสบริวาร แม่แต่มนุษย์และเทวดาก็พากันสรรเสริญ ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข

อนึ่ง เรื่องอวาทโคโวหารที่พิมพ์จากโรงพิมพ์ห้างสมุด เดิมจารในสมุดไทยชาวเขียนด้วยหมึก ภาษาไทย แทรกท้ายเรื่อง เสือโค ก กา ประถม ก ข และอิทธิมาณภษิตทะเบียนเลขที่ 361 ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง ซึ่งเป็นไปได้ว่า โรงพิมพ์อาจขอนำไปเผยแพร่

3.2 การมีเนื้อหาส่วนใหญ่เหมือนทั้งของวรรณกรรมภาคกลางและภาคใต้เอง

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้บางเรื่อง นอกจากมีเนื้อหาเหมือนหรือตรงกับภาคกลางแล้ว ยังมีเนื้อหาตรงกับภาคใต้เองด้วย เช่น เรื่องกาพย์สุภาษิตพระร่วง ฉบับวัดเกาะมีเนื้อหาตรงกับราดชะเนนดคำกาพย์ภาคใต้ ในขณะที่ เรื่องสุภาษิตร้อยแปดของภาคใต้มีเนื้อหาตอนต้นตรงกับร้อยสุภาษิตฉบับเพชรบุรี บางตอนมีเนื้อหาตรงกับราดชะเนนดคำกาพย์ภาคใต้ และสุภาษิตคำกาพย์ ฉบับศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

หรือฉบับ ศวก. 295 นอกจากนี้ บางตอนของราดชะเนตคำกาศยังมีเนื้อหาตรงกับ สุภาชิตคำกาศฉบับศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต หรือฉบับ ศวก. 295 ด้วย ดังตัวอย่างนี้

ภาพย์สุภาชิตพระร่วง ฉบับวัดเกาะ	สุภาชิตร้อยแปด	ราดชะเนตคำกาศ	สุภาชิต ศวก. 295
<p>เหล็กอยู่เรือนท่านว่าพรา ข้าอยู่เรือนท่านว่าเมีย โดยจารีตบ่ทอนเสีย เป็นบรรทัดท่านกล่าวไว้ เสือยังรู้ตกลัง ขุนนางยังรู้ตกลัง ธิราชบาตรไป เปียนผู้ไรทั่วทั้งผอง จับปลาให้กุมหัว เปลื้องใบบัวอย่าให้หมอง ปลากินสิ้นทั้งหนอง บัวมิให้ช้ำน้ำเป็นตม ยังหยุดอยู่ลีลา หยุดอยู่ท่าฟ้างลิ้นลม เล่นนักษัตรจักลัม สมความคิดจึงวางใจ คนตีมีก้าไกล คนบ้ำใบมีก้าไกล ป่วยทุนเสียกำไร ทั้งต้นทุนก็อ้อบรีย ตูงูให้แก่กา กากินแล้วก็บินหนี เป็นบาปแก่ผู้ตี ทัวทั้งนี้บ่เป็นคุณ</p>	<p>เหล็กอยู่เรือนเป็นเพื่อนพรา ข้าอยู่เรือนเป็นเพื่อนเมีย ริตแต่ก่อนบ่ทอนเสีย ท่านผู้เผาตกลังไว้ เศรษฐียอมตกลาง เหล่าขุนนางยอมตกลัง ผู้ตีตกตาได้ ลูกข้าไซร์มีก้าได้ตี จับปลากุมเอาหัว เปลื้องใบบัวให้ตีหลี น้ำใสในสระศรี อย่าให้ช้ำน้ำขึ้นมิดตม งคก่อนผองฟังว่า ยับยังท่าถ้าคอยลม เรือนนักษัตรลัมจม โดยข้อนี้มีเป็นการ คบเพื่อนให้ฟังรู้ เพื่อนที่ดูเสมือนมาร ยกตนแล้วข่มท่าน พวคนพาลหมายว่าตี ทางเต่ายาวแล้วสิ้น ทางแลนนันยวารี วัดกันค้ำกันตี ไม่เสียทีกันเท่าใด</p>	<p>เหล็กอยู่เรือนเป็นเพื่อนพรา ข้าอยู่เรือนเป็นเพื่อนเมีย เรดแต่ก่อนบ่ทอนเสีย คำนักปราชญ์โอวาทไว้ สัตถียอมตกลาง เหล่าขุนนางตกลังไว้ สัตถิตกตาได้ ลูกข้าไซร์ได้เป็นตี จับปลากุมเอาหัว เปลื้องใบบัวงตีหลี อาบน้ำในสระศรี อย่าให้ช้ำนขึ้นเป็นตม หยุดก่อนฟังเสียงฟ้า งคคร่าถ้าฟังเสียงลม เรือนนักษัตรลัมจม ครั้นจมแล้วมีก้าใจ นักปราชญ์ค้ำหนไกล คนบ้ำใบค้ำหนไกล เสียทุนเสียกำไร เสียทั้งทรัพย์พองเงินทอง นักปราชญ์ที่สำเนา ส่วนสำเนาฟังสัตถัจจง พอฟังกันทั้งสอง ครั้นหาไม้หัวใจหาย</p>	-

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

กาพย์สุภาอิศรพระร่วงฉบับวัดเกาะ	สุภาอิศรร้อยแปด	ราคาขณะนาคำกาพย์	สุภาอิศรศวก. 295
<p>-</p> <p>ดอกไม้กลั่นอาบอบ ฟุ้งตลบอยู่เฉียวฉุน ผู้ใดได้ชมบุญ ครั้นได้แล้วก็ดูตาย จาริตเลือกก็ฟุ้งป่า ลูกกำพร้าฟุ้งตายาย ผู้ซื้อฟุ้งผู้ชาย คนเชื้อใจฟุ้งขุนนาง รู้หลบก็เป็นปีก ครั้นรู้หลักก็เป็นหาง โจอแจชิงนอนกลาง ครั้นมิได้ก็ดูตาย รู้กินก็เป็นเนื้อ มีรู้กินก็เสื่อมหาย ฯลฯ</p> <p>-</p>	<p>-</p> <p>ดินข้างครอบดินนง น้ำตาดกบ้วยวาง ทนเจ็บทนหนักคราง ครั้นเต็มปล้ำรำครนเครง อย่าคำล้าทางเสื่อผอม ราชสีห์ยอมขามเกรง เจ้านายของเราเอง อย่าลวนลามอุเบกขา ฯลฯ</p>	<p><u>หญิงแมงกระกี้ยล้ายาง</u> <u>ใครเหน็บแทงทั้งหลาย</u> <u>พงศาตดกำร้าย</u> <u>อย่าได้เทียมทานผู้มีบุญ</u></p> <p>ดอกไม้กลั่นอาบอบ หอมตลบอยู่สุดบน น้ำใจตนหมายมุ่ง จะใครได้มาลูบคลำ ส่วนป่ายอมฟุ้งเสื่อ ส่วนว่าเรือยอมฟุ้งน้ำ ราชสีห์ยอมฟุ้งถ้ำ คนเชื้อใจฟุ้งขุนนาง รู้หลบก็รอดปีก ครั้นรู้หลักก็รอดหาง โจอแจชิงนอนกลาง หากกล่าวเท็จกลัวความตาย รู้กินก็เป็นเนื้อ ครั้นมีรู้กินก็สูญหาย ฯลฯ</p> <p>ดินข้างครอบดินนง น้ำตาดกบ้วยวาง ตนเจ็บตนหากคราง แขนงมาเรือนตนทำเพลง อย่าคำล้าทางเสื่อผอม ราชสีห์ยอมกลัวเกรง เจ้านายของตนเอง อย่าทะนงอุเบกขา ฯลฯ</p>	<p>-</p>

ภาพยี่สุภาชิตพระร่วงฉบับวัดเกาะ	สุภาชิตร้อยแปด	ราดชนะเนคคำกาพย์	สุภาชิตศวก. 295
(1999: 99 - 106)	(2005: 153-148)	จะเซ็ใหญ่ยิ่งกว่าหนอง สะคลงน้อยมากเหลือหลาย เอาไพรมาตั้งให้ เป็นนาย ล้วนแต่จะชายข้าแผ่นดิน ส่วนจัวเห็นแก่หญ้า ส่วนว่าข้าเห็นแต่จะกิน สะเดือนเห็นแก่ดิน ครั้นได้กินว่าสบาย ฯลฯ (1988: 57 - 67)	จะเซ็ใหญ่กว่าหนอง จักเที่ยวท่องบ่มีกิน เรือใหญ่กว่าวาริน จรเที่ยวยากจะค้าขาย แม่แครงใหญ่กว่าเรือ เป็นที่เปื้อนซังทั้งหลาย ป่าวไพรูกร่าวนาย ก็จจะขายลูกเมียตน ฯลฯ (2005: 225-229)

3.3 การมีเนื้อหาร่วมกับของภาคกลางเพียงบางส่วน วรรณกรรมภาคใต้บางเรื่องมีเนื้อหาร่วมกับวรรณกรรมของภาคกลางเพียงบางส่วน ได้แก่ เรื่องอัษฎापานร คำกาพย์ภาคใต้ที่มีลักษณะร่วมกับฉันทออัษฎापานรและพระโพธิสัตว์โกสามภินของภาคกลาง ผู้แต่งกำหนดให้มีวนรทั้ง 8 ตัวสอนพระโพธิสัตว์เหมือนกัน แต่สาระคำสอนต่างกัน เรื่องฉันทออัษฎापานรเน้นสอนการปฏิบัติตนโดยทั่วไป เช่น สอนวิธีการคบคน การพูด การปกครองคน ลักษณะของคนประเภทต่าง ๆ การให้ความสำคัญกับความรู้ การหาความรู้ ในศาสตร์ต่าง ๆ ในขณะที่ เรื่องอัษฎापานรคำกาพย์เน้นสอนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น สอนให้ละอกุศลกรรมบถสิบ หมั่นสร้างกุศล หมั่นรักษาศีลภาวนาเพื่อการไม่ตกนรก ทั้งจะได้เข้าถึงนิพพานด้วย และสอนการปฏิบัติตนของพระราชาเรื่องการลงโทษและการให้รางวัล การรู้จักใช้คน การวางตน นอกจากนั้น ก็เน้นการคบคนดี การศึกษาหาความรู้ การปกครองบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข

การวิเคราะห์ในหัวข้อสัมพันธ์ของวรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณกับวรรณกรรมคำสอนภาคกลาง สรุปได้ว่า วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณมีลักษณะที่เหมือนหรือคล้ายกับวรรณกรรมคำสอนของภาคกลางอย่างชัดเจน ทั้งในด้านการตั้งชื่อเรื่อง การเรียบเรียงเนื้อหาของเรื่อง กระทั่ง การนำเสนอเนื้อหาหรือใจความสำคัญของเรื่อง

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

ซึ่งเป็นไปได้ว่า ชาวใต้คัดลอกเนื้อหามาจากวรรณกรรมคำสอนภาคกลาง อย่างไรก็ตาม การคัดลอกก็อาจผิดเพี้ยนไปบ้าง อาจเกิดจากความเข้าใจคลาดเคลื่อนของผู้คัดลอก หรือ ความต้องการปรับเนื้อหาให้ผู้อ่านชาวใต้เข้าใจง่ายขึ้น การมีลักษณะที่เหมือนหรือ คล้ายกันนี้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ที่มีต่อกันมาอย่างยาวนานระหว่างภาคใต้กับภาคกลาง

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้ : มโนทัศน์เกี่ยวกับผู้คนและสังคมของชาวใต้

การศึกษาวรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณสะท้อนให้เห็นผู้คนและสังคมของ ชาวใต้ในมิติต่าง ๆ อย่างชัดเจน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชาวใต้กับคติความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์และการไปนิพพาน วรรณกรรมภาคใต้ มักสะท้อนความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์และการไปนิพพานอย่างเด่นชัด โดยปรากฏใน เรื่องสุภาสิตคำภีร์ ฉบับ ศวภ. 291 ปริมัตและคำสอน คติโลกคตินิยม คำสอนเรื่อง บาปบุญคุณโทษ พ่อหม้ายสอนบุตร และปกริณาวาท ผู้แต่งมักบอกผลที่ได้รับจากการทำดี ว่าจะได้ไปสวรรค์ หรือไปนิพพาน หากทำชั่วจะตกนรก โดยการกล่าวถึงนรกสวรรค์ มักเกี่ยวเนื่องกับการผิดศีลห้า เนรคุณคน ไม่เคารพสามี ทำบาป และขาดความสำรวม ต่อพระสงฆ์ ดังตัวอย่างเรื่องสุภาสิตสอนหญิงที่สอนผู้หญิงให้กตัญญูต่อบิดามารดา เคารพสามีให้เหมือนบิดา ผู้แต่งโน้มน้าวว่าหากปฏิบัติตามได้จะบุญและไปสวรรค์ ดังความว่า

อตสำหรับรักษา	บิดามารดา	ยกไว้เหนือหัว
ตั้งใจงาน	ชื่อตรงต่อผ้า	ค่านับยกกล้วย
ผ้าเหมือนบิดา		
ยามเมื่อเข้านอน	กราบผ้าเสียก่อน	นวดพื้นบาทา
หญิงใดทำได้	ได้บุญนักหนา	จะประเสริฐกว่า
ฝูงหญิงทั้งหลาย		
หญิงถ้อยคำชั่ว	ค่าลงมุดหัว	นอนจนรุ่งสาย
ไม่ลูกแต่เช้า	หุงข้าวเพรางาย	เป็นหญิงใจร้าย
ชั่วนักเสียใจ		

ว่าแต่หญิงบัดสี	ท่านผู้ดี	อย่าได้น้อยใจ
ตัวข้าผู้เขียน	นั้นขอกภัย	ข้าสั่งสอนไว้
ตามคำครุบา		
หญิงชายทั้งหลาย	เกิดมามากมาย	ในโลกโลกา
อดสำห้ให้ทาน	ฟังธรรมเทศนา	จะได้นางฟ้า
เที่ยงแท้แน่จริง		

(Proverbs teaching girls: Manuscript)

เรื่องปริมัตและคำสอน กล่าวถึง ผู้ที่ออกตัญญูต่อผู้มีพระคุณว่าจะตกนรก ได้รับแต่ความทุกข์เวทนา กลายเป็นเปรตไร้มือเท้า คอยตีมเลียดหนองของตน ถูกยมบาลเอาหอกกลน เอาคีมคีบลิ้น เมื่อมาเกิดใหม่ก็เป็นพวกเดรัจฉาน ผู้ชายไม่ควรเลือกหญิงนี้ ดังตัวอย่าง

หญิงนั้นครั้งตายไป	ตกนรกนานหนักหนา
เป็นเปรตทนเวทนา	หูแลตาบได้มี
หลายชาติอยู่ในโทษ	พระเจ้าโปรดก็พ้นที่
มือตีนบได้มี	เป็นเปรตกินเลียดหนองตน
ไฟเผาในกระทะเหล็ก	ตายล้วนวันละเจ็ดหน
ยมพบาลเอาหอกกลน	เอาคีมคีบลิ้นโดยตรา
ใช้กรรมในนรก	ถ้วนกำหนดครบชาติมา
สิ้นกรรมเมื่อใดหนา	เกิดชมพูเป็นเดียรัจฉาน

(Borimud and Doctrines: Manuscript)

เรื่องคติโลกคติธรรมและคำสอนเรื่องบาปบุญคุณโทษ ผู้แต่งสอนให้ผู้อ่านทำความดีโดยเชื่อว่า ผู้ที่ทำความดีจะได้ขึ้นสวรรค์ ส่วนผู้ที่ทำความชั่วจะตกนรกที่น่ากลัว ดังตัวอย่าง

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

สำหรับจะยับย้อย	โลหิตย้อยลงโทรมทราม
ที่ร้อนต้องขวางหนาม	เพราะไม่ตามหนทางธรรม์
สุนัขจิกกัดแย่ง	กาแลร้งแย่งชิงกัน
ยมพาลเข้าหับหัน	ดินแดนอันตรายตาย
ตายแล้วเกิดมาเล่า	ร้งกาเข้าจิกุ่นวาย
เจ็บปวดแทบตัวตาย	ฝูงสัตว์ร้ายย้อมปีศา

(Lay and dharma cases: Manuscript)

ผู้แต่งเรื่องธรรมะสอนใจชายหญิงชื่อว่า หากยุ่งเกี่ยวกับหญิงที่มีเจ้าของแล้วจะต้องปีนต้นจ้าว มีร้ง นกอินทรีและหมาคอยรุมทิ้ง และจะไม่ได้เกิดเป็นผู้ชายอีก แต่จะเกิดเป็นกะเทย ดังนี้

ถ้วนहार้อยชาติ	แต่ทนลำบาก	ขึ้นจ้าวหนามหนา
ร้งใหญ่ปากเหล็ก	หมาใหญ่นักหนา	อินทรีตัวกล้า
คาบเคี้ยวทั้งเป็น		
ครั้นถ้วนชาติแล้ว	ท่านจึงจะแฉ้ว	สั่งให้ขึ้นมา
เป็นคนกะเทย	ลำบากนักหนา	แต่พระพรรณนา
ได้हार้อยชาติ		

(Dharma for good behaviors of different genders: Manuscript)

ความคิดความเชื่อเรื่องการตกนรกแล้วเกิดมาเป็นกะเทย เพราะประพฤติดิฉิดในกามนี้สอดคล้องตามประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงผู้ชายที่ประพฤติดิฉิดในกามว่า “จะตกนรกขุมโลหสิมพลี จากนั้นก็ให้เกิดเป็นผู้หญิงอีก 500 ชาติ และให้ไปเกิดเป็นกะเทยอีก 500 ชาติเพื่อชดใช้กรรม” (Satiekaset, 1962: 80) นอกจากนั้นก็ห้ามมีเพศสัมพันธ์ในวันสำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนาด้วย (Proverbs of Phuket Culture 1 (no. SWP 291): 199)

มีข้อสังเกตว่า ผู้แต่งวรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณมักพรรณนาฉากในนรกมากกว่าฉากในสวรรค์ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าทำความชั่ว ดังนี้

ถ้าบาปหนามันก็พาไปนรก ไหม้หมกเปลวเพลิงมันสังหาร
 ให้ทนทุกข์เวทนาอยู่ช้านาน อันเพลิงกาฬร้อนรุ่มไม่เหือดหาย
 (Widower teaching kids: Manuscript)

การมีความคิดเรื่องนรกสวรรค์มากนี้ ส่งผลให้ชาวไต้หวันนิยมสร้างวรรณกรรมไว้ในพระพุทธศาสนา เพราะเชื่อว่าได้อานิสงส์ ซึ่ง (Suthiwong Pongpaiboon, 1995: 36 - 37) กล่าวถึงความเชื่อเรื่องอานิสงส์ที่เกิดจากการสร้างหนังสือไว้ในพระศาสนาว่าจำแนกได้ 5 ประเภท ประเภทแรก คือ เป็นอานิสงส์ให้เกิดผลบุญทั้งแก่ผู้สร้างและผู้เกี่ยวข้อง ประเภทที่สอง คือ เป็นอานิสงส์ให้ถึงสวรรค์ ประเภทที่สาม คือ เป็นอานิสงส์ให้ได้พบกับยุคพระศรีอาริย์เมตไตรย ประเภทที่สี่ คือ เป็นอานิสงส์ให้เกิดปัญญาธรรมและธรรมะชั้นสูง และประเภทที่ห้า คือ เป็นอานิสงส์ให้ถึงนิพพาน

อนึ่ง การสอดแทรกความคิดความเชื่อทางศาสนาในวรรณกรรมจำนวนมากนี้ เกิดจากผู้แต่งได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความเข้มข้นในภาคใต้ ซึ่ง (Suthiwong Pongpaiboon, 1979: 27 - 56, 1995: 34) กล่าวว่าอิทธิพลพุทธศาสนาที่เข้ามาในภาคใต้มาจากข้างนอก เช่น แล้วย่อยสะสมขึ้นจนตกตะกอนเป็นวัฒนธรรมภาคใต้ โดยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้นับแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ถอยหลังขึ้นไปถึงสมัยอยุธยาส่วนใหญ่มักเป็นพระอิทธิธรรม พระสูตรและพระวินัย หนังสือเหล่านี้มีวัตถุประสงค์หลักในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและเพื่อเป็นพุทธบูชา

นอกจากนี้ มีภิกษุสงฆ์ในภาคใต้จำนวนมากที่เป็นนักปรัชญาทางศาสนา ได้รับการยกย่องว่าเข้าถึงหลักธรรมอย่างแท้จริง มีพระสงฆ์จำนวนมากที่ใฝ่เรียนรู้ และมีความรู้จริงในพุทธศาสนาไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าภิกษุสงฆ์ในอินเดีย และศรีลังกา (Amara Srisuchat, 2001: 173) ทั้ง เกิดจากคนสมัยนั้นเชื่อว่า นรกสวรรค์ นิพพานและยุคพระศรีอาริย์เมตไตรย มีอยู่จริง การแสดงความคิดความเชื่อดังกล่าวเพื่อป้องกันไม่ทำให้บาป อยากไปนิพพาน และอยากไปเกิดในยุคที่มีความสุข ดังที่ผู้แต่งแสดงอานิสงส์ว่า “แม้ว่าข้าตายไป ขอให้ท่านพระศรีอาริย์” (Thep Boonyaprasat, 2007: 115) และ “ขอเดินตามพุทธบาททุกชาติไป จงถึงในห้องสงบพนิพพาน”(Dharma for good behaviors of different genders: Manuscript)

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

2. ชาวใต้กับคตินิยมเรื่องเพศวัย : การวางตนและการคบคน

การศึกษาวรรณกรรมภาคใต้ทำให้เรารู้ว่าชาวใต้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนตามคตินิยมทางสังคม คตินิยมนี้มีลักษณะเหมือนธรรมเนียม หรือกฎหมาย ตัดสินสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม หากทำอะไรผิดคตินิยม สังคมจะตีดินนินทา ดังคตินิยมของชาวใต้ในวรรณกรรมที่ปรากฏอย่างสม่ำเสมอต่อไปนี้

2.1 คตินิยมเรื่องการอยู่ให้ “สมหญิงสมชายสมวัย” ผู้แต่งมักสอนชาวใต้ รู้จักวางตนให้เหมาะสมแก่เพศวัย โดยเริ่มสอนตั้งแต่เป็นเด็ก ผู้แต่งสอนให้ทำหน้าที่ของบุตรที่ดีและเป็นเด็กวัดที่ดี ด้วยการขยันเรียน เคารพครูอาจารย์ ไม่ประพฤติตัวเหลวไหล และไม่คบเพื่อนพาล คำสอนปรากฏในเรื่องพ่อหม้ายสอนบุตร พระสังกัจจายน์สอนศิษย์ สุภาชิตคำกาศย์ ฉบับ ศวภ. 291 สุภาชิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และ สุภาชิตมงคลทัฬหะนือ ดังตัวอย่าง

กุมารโตปากเพียรเรียนโกหก เพลงนรกรักจะเผาสังหารผลาญ
 กุมารโตไม่นินทาพระอาจารย์ จะรุ่งเรื่องปัญญาสง่าเพราะ
 (Proverbs: Manuscript)

เมื่อเติบโตเป็นหนุ่มสาว ผู้แต่งสอนตามเพศสถานะ โดยสอนหญิงสาวให้สำรวมอิริยาบถ ให้มีวาจาไพเราะอ่อนหวาน ให้สุภาพเรียบร้อย ให้รักาศิลห่า และให้หมั่นทำบุญทำทาน เมื่อมีสามีก็ไม่คิดนอกใจสามี และให้ดูแลเอาใจใส่พ่อแม่ ข้าทาสญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน แยกที่มาเยี่ยมเยียน และพระสงฆ์ ในการสอนชายหนุ่ม ผู้แต่งสอนไม่ให้คบคนชั่ว ให้คบบัณฑิต ไม่เป็นนักเลงหัวไม้ และไม่ประมาท เมื่อมีภรรยา ให้รู้จัก “พื้นที่” ของตนว่า อยู่นอกบ้าน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับงานบ้านงานครัวของผู้หญิง ดังเรื่องสุภาชิตสอนบุตรที่ว่า “ครัวมากอย่าเข้านั่ง เขาเกลียดชังเสียทุกคน” และ “แลทีให้รู้เล่า อย่าได้เข้าไปนั่งปน ดูแลให้ชอบกล อย่าเข้าปนกับสาวสาว” (Doctrines for kids: Manuscript) และให้ผูกมิตรกับพ่อแม่ของภรรยา ตลอดจนญาติพี่น้องของเขาเพื่อจะได้พึ่งพากันได้ในยามพบกับความเดือดร้อน ดังนี้

พ่อตาแม่ยาย	เจ้าเอยอย่าได้	หยาบช้าว่าขน
สิ่งหนึ่งสิ่งใด	ให้แค่นรำคาญ	ตั้งใจเอาท่าน
เป็นพ่อแม่ตน		
พี่เมียน้องเมีย	แม่นว่างอยเปลี่ย	ยากไร้ทรพล
เจ้าอย่าเกลียดหน้าย	ไว้เป็นเพื่อนตน	อย่าคิดผิดคน
จงฟังคำสอน		

(Proverbs of Phuket Culture 1 (no. SWP291): 197)

คำสอนข้างต้นสอดคล้องกับคติโบราณของชาวจังหวัดภูเก็ตที่เน้นการสร้างเกียรติภูมิให้แก่ตนที่ว่า เมื่อเป็นหญิงให้รักษาความเป็นสาวบริสุทธิ์ รักเดียวใจเดียว ฐานะบ้านงานเรือน รู้วิธีปฏิบัติต่อสามี เลี้ยงบุตรเป็น และเป็นที่รักของผู้อื่น เมื่อเป็นชายต้องมีวิชา ต้องไม่ใช้กำลังและอำนาจบังคับใคร ต้องมีเพื่อนเป็นเพื่อน มีภรรยาเป็นภรรยา และต้องเป็นคนสุข ไม่เป็นคนดิบ ให้เลือกคบแต่มิตรแท้ มีภรรยาที่รู้วิธีปฏิบัติตน ไม่เป็นหญิงหลายใจ และมีภรรยาหยาบช้า และให้บวชเรียนเพื่อบิดามารดา (Suthiwong Pongpaiboon, 2001: 100 - 102) เกิดจากชาวจังหวัดภูเก็ตที่วางตนไม่เหมาะสมแก่เพศวัย (Suthiwong Pongpaiboon, 1978: 9 - 12) ดังมีคำพูดที่ว่า “อยู่ให้สมหญิงสมชายสมวัย”

2.2 คตินิยมเรื่องการพิจารณาคนอย่างถึงรากถึงแก่น คือ การพิจารณาคนอย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อนที่จะตัดสินใจคบหา โดยมุ่งสอนเรื่องการเลือกคบมิตรและการเลือกคู่ครองมากเป็นพิเศษ ผู้แต่งสอนว่าในการเลือกคู่ครองให้พิเคราะห์จากวันเดือนปีเกิด ชาติต่าง ๆ เพื่อจะได้อยู่ด้วยกันอย่างยืนยาว ดังนี้

จงพินิจพิเคราะห์ให้เหมาะจิต	ถ้าสมคิดเป็นบรมสุขขัง
จะอยู่ยืนด้วยกันรันตะรัง	ทั้งโรคภัยทภัยไม่แผ้วพาน
อีกทั้งปีเดือนแลวันเกิด	ไม่ประเสริฐต้องตามโบราณสาร
ประสมธาตุเชื้อตามตำนาน	ในอาการหญิงชายละม้ายกัน
ถึงไม่ประเสริฐเล็คอย่างก็ยั้งชั่ว	ตามประสาเมียผัวที่หมายมั่น
ในโฉลกโบราณทำเป็นสำคัญ	อย่าตั้งต้นสู้อ็คคือคืบ

(Widower teaching kids: Manuscript)

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

นอกจากนี้ให้พิเคราะห์โหงวเฮ้งภายนอกที่ไม่เป็น “โทษ” ดังเรื่องสุภาชิต คำกาพย์ ฉบับศวก. 291 กล่าวถึงการเลือกผู้หญิงว่า ควรเลือกที่มีผิวพรรณไม่หยาบกร้าน รูปร่างไม่แปลกประหลาด เช่น มีหน้าท้องย้อยเหมือนหมา หรือมีใบหน้าเหมือนกระຈง กลิ่นตัวไม่เหม็น ให้เลือกที่ผอมตรงงาม เส้นผมอ่อนนุ่ม มีสีดำ ไม่คุดคู้ มีนิ้วมือและ นิ้วเท้ายาว ฟันเรียงกันเป็นระเบียบ มีผิวสีเหลืองดังทอง ริมฝีปากแดง นัยน์ตาสีดำ ตาเหมือนตาทราย เอวกลม หน้าอกชิด ตั้งเต้าเหมือนดอกบัว และมีกลิ่นหอม มีน้ำเสียง ไพเราะ ไม่หนักเหมือนเสียงผู้ชาย และเดินสง่าเหมือนช้าง ลักษณะที่ดังามเช่นนี้จะส่งผล ให้มีความสุขในทรัพย์สินและบิรารด้วย ต่อมา คือ การสอนให้พิเคราะห์จากพฤติกรรม การแสดงออก โดยไม่เลือกหญิงแสร้ง หญิงแหม่ม และแม่หม้ายผู้ร้าย เพราะมักมาก ในกาม ข่มเหงสามี และเกียจคร้าน ดังนี้

คบสาวแลแม่หม้าย	ถึงแม้จะได้อย่าไว้ใจ
...เข้าใจ	เหมือนเอาไฟมาใส่เรือน
พ่อสอนเจ้าจงจำ	แม่แหม่มทำจนเชือน
พวก...เพื่อน	พอผิวทิ้งวิ่งตามชาย
ชั่วหนึ่งหนาลูกอา	อย่าคบหาแม่หญิงร้าย
หญิง...หม้าย	อย่ามักง่ายหลงขึ้นคว้น

(Proverbs for kids: Manuscript)

คำสอนเรื่องการดูหญิงประเภทต่าง ๆ นี้ปรากฏอย่างเด่นชัดในเรื่องสุทธิธรรมชาดก ผู้แต่งกล่าวถึงหญิงชั่ว 3 ประเภทที่ไม่ควรคบหา โดยให้เหตุผลว่า จะนำความเดือดร้อน มาสู่ตนเองได้ คือ หญิงแสร้ง หญิงแหม่ม และหญิงที่หย่าสามหนหรือหญิงสามผัว หญิงแสร้ง คือ หญิงที่ไม่จริงจังกับชายใด บางคนถึงกับท้องต้องพึ่งหมอเถื่อน หญิงเช่นนี้เป็นหญิงที่ทำให้ เสื่อมเสียวงศ์ตระกูล เป็นพวกไก่แก่ แม่ปลาช่อน หน้าไหว้หลังหลอก ผู้ชายที่หลงรักหญิง เช่นนี้นานวันเข้าหญิงจะให้กินยาพิษ หรือทำให้เสียทรัพย์สินเงินทอง บางคนก็คบชายชู้ แล้วให้ชายชู้ฆ่าผัวตน บางคนก็ฟ้องว่าผัวทำผิดมีร้าย บางคนยกยอกเงินของสามีหนีตาม ชายชู้ไป หญิงแสร้งนั้นมักสร้างภาพลักษณ์ภายนอกให้ดูดี ผู้ชายไม่รู้จักความชั่วที่ซ่อนอยู่ การพิจารณาหญิงจำพวกนี้จึงต้องสอนกันเช่นศิษย์มีครูเพื่อให้รู้ว่าเป็นหญิงพาล หญิงแหม่ม

คือ หญิงที่มีภริยาหย่าร้าง คุร่าย มักกระรานคนอื่น สามมีภักทนอนอยู่ไม่ได้เพราะชอบใช้งาน ทั้งตำว่าให้เสียหาย และมักฝึกไฟอาคม นางมักใช้น้ำเสียงออกอ้อออเขาให้ผู้ชาย เกิดความประทับใจ ต่อมาก็ไล่ผู้ชายออกจากเรือน เป็นหญิงที่หาสามีง่าย เพราะอาคม เมื่อยามโกรธ หญิงแหม่มจะเอาเม็ดพริกไล่ฟัน หญิงแหม่มต่างจากหญิงมายตรงที่หญิงมาย เพราะสามีตาย แต่หญิงแหม่มหย่าสามีเอง ส่วนหญิงสามนิ้ว เป็นหญิงที่เป็นกาลีณี ควรทิ้งขว้าง ส่วนเรื่องอื่น ๆ ที่สอนไม่ให้เลือกหญิงชั่ว คือ เรื่องพ้อหม้ายสอนบุตรสอนไม่ให้ เลือกหญิงที่ไม่สนใจงานบ้านงานเรือน เทียวพูดจาอเลาะกับผู้อื่น เสสร้างมารยา เป็นต้น ดังบางตัวอย่าง

ดูภริยาพาทีก็สดชื่น	ไม่ตั้งต้อลูกผัวเอาใจใส่
จะกินนอนควรทำไม่เข้าใจ	อันสิ่งโรมิให้เคืองอารมณ์ผัว
ครั้นเข้านอนทำชะอ้อนอารมณ์รัก	ไม่ยกยักมิให้เคืองอารมณ์ผัว
เวลากินเคยกทำไม่ยำกลัว	ไม่ทำชั่วออกให้แจ้งแสดงกาย
ครั้นผัวรู้สู้ทำแต่การงาน	อลหม่านจัดแจงทั้งซื้อชาย
เจ้าผัวงมขมเซอะเคอะสบาย	ลมพานแล้วก็ใช้ได้ดังหงส์ยนต์
เทียวราร้าถาถลไปตามลม	ใครมาสมแล้วไม่เลือกเทียวเสือกสน
อันหวานนอกขมในชาติไก่อ่ช่น	ถึงตัวโกรนก็ไม่มีเป็นนิสัย
ทั้งน้ำอดน้ำทนก็มีมาก	ไม่ออกปากครวสนุกปราศทุกซี้ได้
เหมือนนาวาค้าเกลือเคยเชื่อใจ	ถึงคลื่นซัดก็ไม่ไหวอย่าสงกา
อันคนชั่วช่นนี้ก็มีมาก	จะอัประภาคพาเสื่อมวสนา
ไม่เป็นผลถ้าคนจะนิินทา	อย่าปรารถนาคบเคียงเข้าเรียงกาย

(Widower teaching kids: Manuscript)

การวิเคราะห์พิจารณาคู่ครองประการสุดท้าย คือ พิจารณาด้านคุณสมบัติที่ต้องเสมอกัน ทั้งฐานะ และการศึกษา หากได้หญิงที่ฐานะสูงกว่า หญิงเช่นนี้จะเอาแต่ข่มเหงสามีด้วยคิดว่าตนมีศเหนือกว่า ดังนี้

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

ถ้าออกมาหาคู่เป็นเพื่อนคิด	จงตรองจิตเลิบบวนอนุสนธิ
ที่สมควรคู่เคียงเสมอตน	ถ้าสูงนกอัยาระคนให้เกินกาย
ถ้าต่ำนกกักพาให้เสียยศ	จะคิดคดมักทำให้ฉิบหาย
อย่างมุ่งเมียงเคียงชิดสนิทกาย	อันหญิงนี้มีหลายถึงสามอย่าง

(Widower teaching kids: Manuscript)

การพิจารณาคอนอย่างถึงรากถึงแก่นเช่นนี้ อาจเพื่อให้เกิดสวัสดิภาพในครอบครัวประการหนึ่ง และเป็นการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงประการหนึ่ง ผ่านแนวคิด “ชายเป็นใหญ่” ในสังคมภาคใต้สมัยโบราณ แสดงนัยให้เห็นว่าชายใดที่ได้หญิงดีมาเป็นคู่ครองย่อมนำมาซึ่งความสุขของผู้ชายด้วย

3. วรรณกรรมภาคใต้กับภาพสะท้อนลักษณะสังคมศักดินาและสวัสดิภาพผู้คน

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณสะท้อนลักษณะสังคมภาคใต้ที่ยึดโยงกับระบบศักดินาและการคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้คนอย่างชัดเจน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 วรรณกรรมกับภาพสะท้อนลักษณะสังคมศักดินาของชาวใต้ ลักษณะสังคมศักดินาที่สะท้อนจากวรรณกรรมภาคใต้ คือ การกล่าวถึงชนชั้นต่าง ๆ ในสังคมผู้แต่งมักสอนการทำหน้าที่ของคนกลุ่มต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน ตั้งแต่การปฏิบัติตนของกษัตริย์ต่อข้าราชการ หน้าที่ของขุนนางต่อกษัตริย์ และหน้าที่ของนางสนมต่อข้าทาสบริวาร ทั้งนี้ เกิดจากสังคมภาคใต้ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 5 ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทยตามระบบรัฐบรรณาการ จึงมีลักษณะของสังคมศักดินาด้วย สังคมสมัยศักดินามีศูนย์กลางที่พระมหากษัตริย์และราชธานี การจัดระเบียบสังคมตามศักดินาไทยเกิดจากอุดมการณ์ที่เชื่อกันว่าพระมหากษัตริย์เป็นทั้งเจ้าของแผ่นดินทั้งหมด และเจ้าของราษฎรทุกชีวิต ราษฎรมีหน้าที่รับใช้พระมหากษัตริย์คือ “ทำราชการ” โดยมีมูลนาย ซึ่งหมายถึงเจ้าขุนนางศักดินา เป็นผู้ควบคุมดูแลตามระบบเจ้าขุนมูลนาย (Sangob Songmuang, 1999: 4330) แนวคิดสังคมศักดินานี้ปรากฏในเรื่องพาสีสอนน้อง โลกนิติสุภาชีวิต พ่อหม้ายสอนบุตร สุภาชีวิต คำกาพย์ฉบับ ศวก. 291 พระกระจายสอนศิษย์ ดังการสอนให้ขุนนางแสดงความรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ไม่ล่วงเกินนางสนม และทำงานด้วยความซื่อสัตย์ เช่น

เป็นราชเสวก	จงตั้งจิตให้ตรงนา
ว่าท้าวแลพญา	มิได้เป็นสหายตน
ดูดีให้ปรีชา	ว่าอาตมาเป็นข้าคน
ไม่รู้วาทัวตน	ไม่สมควรจะลวนลาม

(Proverbs of Loka Niti Kamkap: Manuscript)

3.2 วรรณกรรมกับการคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้คนในสังคม ผู้แต่งวรรณกรรมคำสอนภาคใต้มักสอนให้ผู้อ่านรักษาศีลห้ามากเป็นพิเศษ อาจเนื่องจากห่วงใยเรื่องสวัสดิภาพของผู้คนและทรัพย์สิน ซึ่งหากพิจารณาในมิติทางประวัติศาสตร์พบว่า ภาคใต้เป็นเมืองท่าสำคัญ มีผู้คนจากหลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายชาติพันธุ์เดินทางเข้ามาค้าขาย มารับราชการ และแสวงบุญ ซึ่งในเอกสารโบราณกล่าวถึงภาคใต้ว่าเป็นดินแดนสุวรรณภูมิที่มีเมืองท่าสำคัญที่อยู่ในเส้นทางการค้าที่มีเรือสินค้าต่าง ๆ แวะมาพักจำนวนมากทั้งอินเดีย ศรีลังกา จีน อาหรับ ตลอดจนประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งชุมชนเชื่อมโยงแหล่งเมืองท่าต่าง ๆ อาจจำเป็นต้องข้มงวดเรื่องการวางตนของผู้คนเป็นพิเศษเพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างสังคม ดังที่ (Amara Srisuchat, 2001: 172 - 173) กล่าวว่า ภาคใต้ดำรงอยู่จากการค้าขายกับคนมากหน้าหลายตา ดังนั้น คนใต้จึงห่วงใยเรื่องสวัสดิภาพผู้คนและทรัพย์สินมาก ตลอดจนให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวที่มั่นคงแข็งแรง หลักศีลธรรมที่คนยึดถือสอดคล้องกับความต้องการข้างต้น โดยศีลธรรมในเรื่องสัมมาอาชีวะ ข้อห้ามการลักขโมย การควบคุมมิให้คนประพฤติผิดในกามเป็นศีลธรรมที่ได้รับการยึดถืออย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะ การลักขโมยและการควบคุมกระทบต่อความมั่นคงของสังคมและเศรษฐกิจ โดยผู้แต่งมักประณามหญิงที่คบชู้อย่างรุนแรงว่าเป็นหญิงชั่วที่ชายไม่ควรสังวาส ดังตัวอย่าง

เพราะหญิงชั่วมีวเมาด้วยกาเม	ทำเสเพลไม่เชื่อคำพระชินศรี
ไม่มีใครนับถือว่าคนดี	เป็นสตรีชาติชั่วไม่กลัวภัย
แม้้นชายใดได้สมสังวาสน์	มิใช่ปราชญ์เป็นเปรตเศษวิสัย
ใจหมิพเป็นประมาทบังอาจใจ	จึงรักใคร่ประเวณีสตรีพาล

(Praise for teachers: Manuscript)

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

สุนทร ชุตินทรานนท์ กล่าวว่า การลงโทษผู้หญิงที่คบชู้อย่างรุนแรง คงมิได้หมายเพียงแค่การปกป้องเกียรติยศของผู้ชายเท่านั้น แต่คงหมายรวมถึงการป้องกันความลับทางราชการและทางการเมืองของผู้ชายไม่ให้รั่วไหลไปถึงศัตรู (Sunet Chutintaranon, 2002: 1 - 28) ความเป็นผู้หญิงจึงผูกติดไว้กับคุณค่าของพรหมจรรย์และความจงรักภักดี มีความหมายในแง่ของ “เกียรติยศ” และ “ศักดิ์ศรีลูกผู้ชาย” ที่ผู้ใดล่วงละเมิดมิได้เป็นอันขาด (Saichol Sattayanurak, 2546: 268) สอดคล้องกับที่ (Aekawit Na Thalang, 2001: 140 - 144) กล่าวว่า การที่ชาวใต้เข้มงวดเรื่องการรักรับรสสวนตัวมากกว่าภาคอื่น ๆ อาจเกิดจากการคบค้าสมาคมกับชาวต่างชาติต่างภาษามาอย่างช้านาน สังคมชาวใต้ให้กำหนดบทบาทการคบค้ากับคนต่างวัฒนธรรมมากเป็นเรื่องของผู้ชาย และเป็นไปได้ว่าเมื่อฝ่ายชายเปิดเผยในการคบค้าก็ต้องถ่วงดุลเพื่อรักษาความเป็นตัวของตัวเองทางวัฒนธรรมไว้ ฝ่ายหญิงจึงต้องมีบทบาทก่อนไปทางอนุรักษนิยมและเก็บตัว

การวิเคราะห์ในหัวข้อโน้ตศน์เกี่ยวกับผู้คนและสังคมของชาวใต้ จากวรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ สรุปได้ว่า ชาวใต้มีคติความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ และการไปนิพพานอย่างเด่นชัด โดยปรากฏในวรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ ทุกเรื่อง ต่อมาคือการมีคตินิยมเรื่องการวางตนและการคบคนว่า ไม่ว่าจะเป็นเพศหรือวัยใดควรวางตนอย่างเหมาะสม ให้สมเพศสมวัย หรือ “สมหญิงสมชายสมวัย” ไม่ให้ใครมาดูหมิ่นได้ จะต้องคำนึงถึงเกียรติภูมิของตนให้มาก ทั้งจะต้องรู้จักคบหาคน โดยให้พิจารณาอย่างถึงรากถึงแก่น เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง ทั้งนี้ วรรณกรรมกลุ่มนี้สะท้อนลักษณะสังคมศักดินาและสวัสดิภาพผู้คนในสังคมอย่างเด่นชัดด้วย โดยเนื้อหาสอดคล้องกับบริบททางสังคมวัฒนธรรม และบริบททางประวัติศาสตร์ภาคใต้สมัยโบราณอย่างชัดเจน

บทส่งท้าย

การศึกษาวรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณทำให้เห็นว่าวรรณกรรมกลุ่มนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ การมีเนื้อหาที่เหมือนหรือคล้ายกับวรรณกรรมคำสอนของภาคกลาง สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาคใต้กับภาคกลางอย่างเด่นชัด วรรณกรรมคำสอนภาคใต้ที่มีเนื้อหาเหมือนหรือคล้ายกับวรรณกรรมคำสอนของภาคกลาง

ได้แก่ คำสรรเสริญพระคุณครู สวัสดิรักษา รัตตะเนตค้ำกาพย์ สุภาชิตร้อยแปด อัญญาพานรค้ำกาพย์ พาฬีสอนน้อง พิเภทสอนบุตร สุภาชิตพระร่วง สุภาชิตสอนหญิง นายนรินทร์ สุภาชิตสอนเด็ก โคลงสุภาชิต ลักษณะภรรยาเจ็ดสถาน ลักษณะบุตรสามสถาน สุภาชิตมุงคุ้งทัพมะนือ อวาศโวหาร และปกริโนวาท ส่วนลักษณะที่สองคือ การมีเนื้อหาแตกต่างจากวรรณกรรมของภาคกลางหรือภาคอื่น ๆ พบเฉพาะในภาคใต้ ได้แก่ พระสังกัจจายน์สอนศิษย์ สุภาชิตสอนหญิงค้ำกาพย์ สุภาชิตค้ำกาพย์ ฉบับ ศวภ. 291 และ 295 คติโลกคติธรรม ธรรมะสอนใจชายหญิง สุภาชิตคำสอนภาคใต้ ลุงสอนหลาน คำสอนเรื่องบาปบุญคุณโทษ สุภาชิตสอนหญิง ฉบับนางนิล ทวีเศษ และสุภาชิตสอนหญิง สมบัติมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช วรรณกรรมกลุ่มนี้สะท้อนให้เห็นคตินิยมในด้านต่าง ๆ อย่างเด่นชัด ได้แก่ คติความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์และการไปนิพพานของชาวใต้ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก จนกลายเป็นอุดมคติของคนในสมัยก่อนด้วยว่า หากทำดีจะได้ไปสวรรค์ ทำชั่วจะตกนรกต่อมา คือ คตินิยมเรื่องการอยู่ให้ “สมหญิงสมชายสมวัย” ที่ส่งผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของคนให้เป็นแบบเดียวกัน นอกจากนี้ วรรณกรรมก็ยังสะท้อนให้เห็นลักษณะสังคมภาคใต้ที่ยึดโยงกับระบบศักดินาและการคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้คนอย่างเด่นชัดด้วย

ผลการศึกษาในครั้งนี้ เห็นได้ว่า โดยภาพรวมแล้ววรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณมีโครงสร้างหลักที่ไม่แตกต่างจากวรรณกรรมคำสอนของภาคกลางนัก ทั้งนี้ เกิดจากการมีความสัมพันธ์กันทางประวัติศาสตร์กับสังคมภาคกลางมาอย่างยาวนาน ส่งผลให้มีแนวคิดในการสอนที่คล้ายคลึงกัน ตั้งแต่การสอนคนธรรมดา จนกระทั่งการสอนข้าราชการ โดยระบบสังคมภาคใต้มีมิติการสอนที่อิงกับความคิด ความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่ค่อนข้างเข้มข้นและเห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน โดยมีข้อสังเกตว่า ผู้แต่งมีความเข้มงวดเรื่องการสอนผู้หญิงมากเป็นพิเศษ ผ่านกฎเกณฑ์เงื่อนไขต่าง ๆ และการอิงกรอบวาทกรรมชายเป็นใหญ่ ที่เน้นการควบคุมผู้หญิงทั้งด้านเรือนร่าง กิริยามารยาท การทำหน้าที่ต่าง ๆ พฤติกรรมส่วนตัว พื้นที่ในการทำงาน ความคิด การตัดสินใจ และการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบตัว ตั้งแต่สามี ข้าทาสบริวาร พ่อแม่แม่ผัว แยกที่มาเยี่ยมเยือน จนกระทั่งพระสงฆ์ โดยเน้นย้ำว่าเป็นคุณสมบัติของหญิงที่มี “คุณค่า”

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

สมควรที่จะได้รับการยอมรับ เชิดชู ทั้งจากสามมี คนรอบข้าง รวมถึงเหล่าเทวดาทิ้งหลาย ทั้งนี้ เกิดจากผู้แต่งเป็นผู้ขายนั่นเอง (พระสงฆ์) สืบเนื่องจากการใช้สรรพนามว่า “อาตมา” อย่างสม่ำเสมอ สะท้อนให้เห็นการครอบงำผู้หญิงโดยผู้ชายในสังคม ครั้นช่วงทศวรรษ 2470 เป็นต้นมา วรรณกรรมภาคใต้เริ่มมีมิติที่ต่างจากวรรณกรรมของภาคกลางอย่างชัดเจน ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่หลังไหลเข้ามา เช่น การรับอิทธิพลจากนโยบายการสร้างชาติ และการรับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งผู้อ่านสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากงานวิจัยของนักวิชาการท้องถิ่นรุ่นหลัง ๆ เช่น พิเชฐ แสงทอง (Pichet Saengthong, 2002) ศึกษาลักษณะเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชาวนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ในวรรณกรรมนิราศ และ พ.ศ. 2551 ศึกษาตำนานไทยพุทธและมลายูมุสลิม : อำนาจและการต่อต้านในภาคใต้ของไทย Winai Suksai (2003) วิเคราะห์ภาพสะท้อนเศรษฐกิจสังคมชุมชนลุ่มทะเลสาบสงขลาที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทร้อยกรองในยุคการพิมพ์ (พ.ศ. 2472 - 2503) Phatchalin Jeennoon (2012) วิเคราะห์ลักษณะเด่นและบทบาททางสังคมของวรรณกรรมคำสอนภาคใต้ “ฉบับพิมพ์เล่มเล็ก” และ พ.ศ. 2560 วิจัยวรรณกรรมภาคใต้ยุคการพิมพ์ พ.ศ. 2470 - 2520 : ความหลากหลาย คุณค่า และ ภูมิปัญญา

References

- Aekawit Na Thalang. (2001). *Southern wisdom* (2nd ed). Bangkok: Amarin Printing and Publishing. (In Thai)
- Amara Srisuchat. (2001). *Southernism: Autogenetic, aspect, and spirituality*. Bangkok: The Thailand Research Fund. (In Thai)
- Chaiwut Piyakul. (2004). *Transmission of southern local literature into Bud Books: Palee of brother-teaching, Sawasdiraksa, proverbs teaching girls, Phra Ruang proverbs the version of Nil Taweeses, Muang District, Phatthalung*. Songkhla: The Institute for Southern Thai Studies, Thaksin University. (In Thai)

- Chantas Thongchuay. (1985). "Relationship between southern and central literature". In *the seminar document of Southern Literature of Bud Books Seminar*, p.1. Songkhla: The Institute for Southern Thai Studies, Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Cholada Ruengruglikit. (2006). *Reading Phra Ruang's proverbs: Analysis and decoding*. Bangkok: Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Chuan Petkaew. (1995). "Southern local literature adapted from other locals". In *Analysis of Local Literature*, p.97. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Culture Center, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. (n.d.). *Borimud and doctrines*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of 0049 W.T.00713. (In Thai)
- _____. (n.d.). *Palee of brother-teaching*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of 00461. (In Thai)
- _____. (n.d.). *Proverbs of Atsadapanorn*. In Manuscript, and Thai alphabets. (In Thai)
- _____. (n.d.). *Praise for teachers and doctrines*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of 0294/895.9115. (In Thai)
- _____. (n.d.). *Proverb of Loka Niti Kamkap*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of 1043. (In Thai)
- _____. (n.d.). *Proverbs of Mungkuntpamaneu*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of 0015. (In Thai)
- _____. (n.d.). *Proverbs teaching girls*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of 001045. (In Thai)
- Culture Center, Pibulsongkram Rajabhat University. (n.d.). *Fathers teaching kids*. Bangsapan Temple. n.p. (In Thai)

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

- Dechadison, Krom Phraya. (2000). *Loka Niti Proverbs*. Bangkok: Thai Language Institute, Department of Curriculum and Instruction Development. (In Thai)
- Department of Curriculum and Instruction Development, Ministry of Education. (1999). *Phra Ruang proverbs*. Bangkok: Thai Language Institute, Department of Curriculum and Instruction Development. Ministry of Education. (In Thai)
- _____. (2002). *Central proverbs and doctrines 1*. Bangkok: Thai Language Institute, Department of Curriculum and Instruction Development. Ministry of Education. (In Thai)
- National Library. (n.d.). *Narin's proverbs for ladies*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of 5. (In Thai)
- _____. (n.d.). *Useful poems*. In Thai White Samud, and Thai alphabets with registration. number of 7. (In Thai)
- Office of Arts and Culture, Surat Thani Rajabhat University. (n.d.). *Doctrine for Thai civil servant and proverbs teaching girls, central expressions*. In Manuscript, and Thai alphabets no. 221. (In Thai)
- _____. (n.d.). *Proverbs and Widower teaching kids*. In Manuscript, and Thai alphabets. (In Thai)
- _____. (n.d.). *Proverbs for kids*. In Thai White Samud, and Thai alphabets. (In Thai)
- Old textbook conservation project. (2002). *Collection of old top literary proverbs of Thailand*. Bangkok: Bangkok Book. (In Thai)
- Ovasvohan. (1950). Bangkok: Hangsamud printing house. (In Thai)
- Phatchalin Jeennoon. (2012). *Characteristics and social roles of the Southern didactic literature in booklet format*. Ph.D. Dissertation. Thai Studies Program, Faculty of Arts. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)

- Phatchalin Jeennoon, Warames Wattanachai and Pariyakorn Chukaew. (2017). *The southern literature in the age of printing A.D. 1927-1977: Diversity, values and wisdom*. Research report. Phatthalung: Thaksin University. (In Thai)
- Pichet Saengthong. (2002). *The study of economic and social characteristics of farmer communities in the Songkhla lake area in Niras*. M.A. Thesis. Thai Studies Program. Bangkok: Ramkamhaeng University. (In Thai)
- _____. (2008). *Legends of Thai Buddhists and Malayu Muslims: power and resistance in Southern Thailand*. Ph.D. Dissertation. Thai Studies Program. Faculty of Arts. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Poems of proverbs*. (1984). Nakhon Si Thammarat: Southern Culture Center, Nakhon Si Thammarat Rajabhat. (In Thai)
- Poems of proverbs entitled Palee of brother-teaching and Pipek of Benjakai-teaching*. (2017). [Online]. Retrieved from <http://www.ournthai.com/wiki>. [2017, May 19]. (In Thai)
- Prapon Reungnarong. (1988). "Ratchanedkamkab". In *Rusamilae Journal*. 12(1), 57, 67, 87-88. (In Thai)
- Prateep Chumpol. (1976). *Southern Thai literature*. Bangkok: Silapakorn University. (In Thai)
- Proverbs*. (1924). Bangkok: Panitsuppapon. (In Thai)
- Proverbs and proses*. (1937). Phra Nakhon: Ratchbamrung. (In Thai)
- Rajaniti, Dhamaniti, and Loka Niti*. (1990). Bangkok: Borpitkanpim. (Published for charity in the funeral ceremony of Pornpen Hongdaram at Sraket Temple on 4th February 1990). (In Thai)

- Saichol Sattayanurak. (2003). "Creation of female identity". In *Somdej Phraya Kromprayadamrongrajanubhap. Creation of Thai identities and Siamese classes*, p.268. Bangkok: Matichon. (In Thai)
- Sangob Songmuang. (1999). "History of Southern Thailand". In *southern Thai culture encyclopedia*. 9, p. 4330. Bangkok: Thai Culture Foundation, Siam Commercial Bank. (In Thai)
- Satienkoset Nakaprateep. (1962). *The study of Thai traditions*. Bangkok: Office of the Royal Society. (In Thai)
- Sommaipinputthasilp. (1986). *Pipet teaching children and Sawasdiraksit poems*. Phuket: Phuket Rajabhat University's Culture Center. (In Thai)
- _____. (1988). *Palee of brother-teaching of Prasit Chinnakan*. Phuket: Phuket Rajabhat University's Culture Center. (In Thai)
- Sunet Chutintaranon. (2002). Siamese and Pukam royal ladies: Status, roles and importance. *Journal of Political Science*. 23(1), 1-28. (In Thai)
- Suthiwong Pongpaiboon. (1978). *Southern Thai vision*. Bangkok: Thainam. (In Thai)
- _____. (1979). *Budhism trends at eastern Songkhla Lake in Ayutthaya Era*. Songkhla: The Institute for Southern Thai Studies. (In Thai)
- _____. (1995). *Influence of Buddhism literature and local southern literature*, p. 36 - 37. In Patrachai, S. (n.d.). *Analysis of local literature*, Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- _____. (2001). *The structure and dynamics of southern Thai culture vis-vis development*. Bangkok: Research Fund Office. (In Thai)
- _____. (2003). Proverbs of Phuket Culture 1 (no. SWP291). In Chuan Petkaew. *Sothern Literature: Selected literature*, 12. Bangkok: Amarin Printing and Publishing. (In Thai)

- _____. (2003). Proverbs of Phuket Culture 1 (no. SWP295). In Chuan Petkaew. *Southern Literature: Selected literature*, 12. Bangkok: Amarin Printing and Publishing. (In Thai)
- _____. (2005). Jakarta proverbs. In Chuan Petkaew. *Southern Literature: Selected literature*, p 8. Bangkok: The Thailand Research Fund. (In Thai)
- _____. *Thai proverbs*. (1940). Bangkok: Aksorn Chareonthat. (In Thai)
- Thawat Punnothok. (1982). "Local social history and literary development". In *Local literature*, p. 33. Bangkok: Odean Store. (In Thai)
- _____. (1995). "Relationship among local literature". In *Thai folk literature*, pp. 56, 66-67. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- The Institute for Southern Thai Studies. (n.d.a). *Dharma for good behaviors of different genders*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of 33260020. (In Thai)
- _____. (n.d.b). *Doctrines for kids of Praya Sisunthomvohan, Sawasdiraksa, Palee of brother-teaching, seven-condition wives, three-condition children, Krissana of brother teaching*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of A140.006. (In Thai)
- _____. (n.d.c). *Doctrines for kids of Praya Sisunthomvohan, Sawasdiraksa, Palee of brother-teaching, seven-condition wives, three-condition children, Krissana of brother teaching*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of 33260015. (In Thai)
- _____. (n.d.d). *Doctrines towards sin and virtue*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of 33260061. (In Thai)
- _____. (n.d.e). *Lay and dharma cases*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of 33260014. (In Thai)
- _____. (n.d.f). *Phra Sangkajjai teaching followers*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of A150.057. (In Thai)

วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้

- _____. (n.d.g). *Seven-condition wives*. In Manuscript, and Thai alphabets with registration. number of 33260015. (In Thai)
- Thep Boonyaprasat. (2006). *Southern Thai proverbs and doctrines 1*. Bangkok: Ministry of Education. (In Thai)
- _____. (2007). *Proverbs*. Phra Nakhon: Ratcharoen Sampeng. (In Thai)
- _____. (2007). *Proverbs teaching girls*. Phra Nakhon: Ratcharoen Sampeng. (In Thai)
- Udom Nuthong. (1995). Southern literature: Its relationship with local literature. In *Analysis of local literature*, p. 85 - 87. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Wimol Damsri. (1984). *Proverbs*. Nakhon Si Thammarat: Southern Culture Center, Nakhon Si Thammarat Rajabhat and Toyota Foundation. (In Thai)
- Winai Suksai. (2003). *An analysis of socio-economic reflections of the communities around the Songkhla lagoon basin as found in local verse literature in the age of printing (1929 - 1960)*. M.A. (Thai). Faculty of Humanities and Social Sciences. Songkha: Thaksin University. (In Thai)